

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

**Kolektivní správa autorských práv
se zaměřením na problematiku bezdůvodného obohacení
z pohledu kolektivního správce**

Diplomová práce

Jan Palička

Praha 2016

Vedoucí práce: JUDr. Alexandra Wünschová Pujmanová

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem řádně uvedl a citoval všechny použité prameny a literaturu.

Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

Jan Palička

Poděkování

Chtěl bych poděkovat především JUDr. Alexandře Wünschové Pujmanové, že se ujala individuálního tématu této diplomové práce a stala se její vedoucí.

Dále bych chtěl poděkovat Mgr. Lence Heřmánkové, pod jejímž vedením jsem profesně poznal mechanismy v textu práci popisované v praxi a na vlastní kůži tak mohl okusit, jak vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem funguje.

V neposlední řadě patří mé poděkování rodině a přátelům, kteří mě po celou dobu studia podporovali.

.

Obsah-+

Úvod.....	7
1. Kolektivní správa a její vymezení v českém právním řádu.....	10
1.1 Právní úprava ČR.....	12
1.2 Účel kolektivní správy	13
2. Historie kolektivní správy	15
2.1 Historie kolektivní správy ve světě.....	15
2.2 Historie kolektivní správy na území České republiky	17
3. Předměty ochrany kolektivní správy a režimy kolektivní správy	19
3.1 Režim povinně kolektivně spravovaných práv	21
3.2 Režim práv spravovaných v rámci rozšířené kolektivní správy	22
3.3 Režim dobrovolně kolektivně spravovaných práv.....	24
4. Udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy a následný dohled nad činností kolektivních správců	26
4.1 Požadavky k udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy	26
4.2 Udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy	27
4.3 Následný dohled nad kolektivními správci.....	29
4.4 Odnětí oprávnění kolektivnímu správci.....	31
5. Přehled kolektivních správců působících na území České republiky	32
5.1 OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z.s.	32
5.2 INTERGRAM, nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů, z.s.....	33
5.3 Ochranná asociace zvukařů – autorů, z.s. (OAZA)	35
5.4 DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura, z.s.	36

5.5 Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audio vizuálních děl, z.s. (OOA-S).....	38
5.6 GESTOR – ochranný svaz autorský, z.s.	39
5.7 Další kolektivní správci	39
6. Bezdůvodné obohacení ve světle autorského práva a kolektivní správy	40
6.1 Specifika autorskoprávní úpravy bezdůvodného obohacení.....	41
6.2 Daňové aspekty autorskoprávního pojetí bezdůvodného obohacení	44
7. Proces vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem	44
7.1 Sběr podkladů	46
7.2 Kontrolní protokol a jeho náležitosti	47
7.3 Vyhodnocování údajů získaných z kontrol.....	47
7.4 Mimosoudní vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem.....	48
7.5 Soudní vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem a výkon rozhodnutí	48
7.6 Určení výše bezdůvodného obohacení.....	49
7.7 Zastoupení kolektivního správce advokátem.....	50
8. Nejčastější úskalí vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem.	50
8.1 Osobní přítomnost provozovatele v průběhu kontroly	51
8.3 Absence podpisu kontrolního protokolu.....	51
8.4 Období, za které je bezdůvodné obohacení vymáháno.....	52
8.5 Vlastnictví zařízení	52
8.6 Umístění zařízení v neveřejných prostorách.....	53
8.7 Povinnost uzavřít licenční smlouvu se všemi kolektivními správci	54
8.8 Provozní schopnost zařízení	55
8.9 Sportovní přenosy	56

8.10 Přehrávání tzv. svobodné hudby	57
9. Vývoj judikatury ve vztahu ke specifickým subjektům	60
9.1 Vývoj judikatury pro provozovny běžného typu	60
9.2 Vývoj judikatury u specifických provozoven, na které se vztahuje zákonná výjimka	63
9.2.1 Vývoj judikatury ve vztahu k hotelovým pokojům	64
9.2.2 Vývoj judikatury ve vztahu k lázeňským zařízením.....	66
Závěr	71
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	75
Abstrakt.....	83
Abstract	85

Úvod

Téma diplomové práce jsem zvolil převážně z důvodu toho, že právě oblast kolektivní správy autorských práv jsem měl během studentské praxe největší možnost poznat a proniknout do něj. Užší profilace diplomové práce na vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem je dáno faktem, že právě s touto oblastí jsem se během své praxe nejvíce potýkal.

Právě oblast vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem, ač se jedná o naprosto marginální oblast českého práva reálně se dotýkající životů jen nízkého procenta populace, patří k nejčastěji medializovaným právním oblastem. Medializace je přitom veskrze negativní, plná manipulativních informací a polopravd, což má za důsledek negativní vnímání kolektivní správy jako celku laickou, ale mnohdy i odbornou veřejností.

Cílem práce by mělo být seznámit čtenáře s kolektivní správou jako takovou a kolektivními správci jako účelným institutem. Práce by měla poskytnout stručný a přehledný pohled na postavení kolektivní správy v českém právním řádu, její zákonné zakotvení, historický vývoj, seznámit čtenáře s jednotlivými kolektivními správci a následně se zaměřit na institut bezdůvodného obohacení tak, jak jej vnímá kolektivní správa a popsat mechanismy, které jsou při vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem používány.

Čtenář by po přečtení této práce měl být obeznámen nejen s tím, jaká je role kolektivní správy, ale i s tím, kdy a jaká práva a povinnosti vůči kolektivní správě má. Ač jsem jako autor práce byl zaměstnán u právního zástupce jednoho z kolektivních správců a účastnil se procesu vymáhání bezdůvodného obohacení od sběru informací formou kontrol na provozovnách přes zpracovávání a vyhodnocování těchto informací a následného vlastního vymáhání bezdůvodného obohacení mimosoudní i soudní cestou, práce by měla nabízet nestranný a objektivní pohled na danou problematiku doplněný o leckdy kritické úvahy na dané téma.

Práce je členěna do dvou pomyslných polovin, přičemž polovina první se věnuje kolektivní správě obecně a druhá polovina je pak zaměřena na vymáhání bezdůvodného obohacení z pohledu kolektivní správy. Celá práce je pak členěna do deseti kapitol, z nichž

se každá věnuje jednotlivému dílčímu aspektu kolektivní správy a vymáhání bezdůvodného obohacení z pohledu kolektivní správy.

První kapitola se zaměřuje na zařazení kolektivní správy do systému práv a jejímu zařazení do českého právního řádu. V obecných rysech jsou zde vysvětleny základní otázky a pojmy v oblasti kolektivní správy.

Druhá kapitola ve stručnosti shrnuje historický vývoj kolektivní správy na českém území od jejího vzniku po současnost notně ovlivněnou mezinárodně právní úpravou převážně Evropské unie. Třetí kapitola je zaměřena na zevrubný popis práv, která jsou předmětem kolektivní správy a režimy, ve kterých jsou tato práva na českém území kolektivně spravována.

Čtvrtá kapitola vymezuje požadavky, které český právní řád klade na osobu kolektivního správce, popisuje řízení, které vede k udělení potřebných oprávnění k výkonu kolektivní správy a následné mechanismy dozoru nad výkonem kolektivní správy spolu s možnostmi odnětí oprávnění kolektivnímu správci.

Pátá kapitola představuje jednotlivé kolektivní správce oprávněné k výkonu kolektivní správy, kteří v současné době na českém území působí, a ve stručnosti popisuje činnost každého z nich. Tato kapitola zároveň uzavírá pomyslnou polovinu diplomové práce věnující se kolektivní správě v obecné rovině.

Šestá kapitola vymezuje institut bezdůvodného obohacení jako takového a to jak v rovině obecné, tak v rovině, ve které je bezdůvodné obohacení vnímáno v kontextu výkonu kolektivní správy.

Sedmá kapitola popisuje vlastní postup vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem od sběru podkladů prostřednictvím kontrol, vyhodnocování těchto podkladů a následné vymáhání bezdůvodného obohacení nejprve mimosoudní a v případě nezdaru pak i soudní cestou.

Osmá kapitola představuje nejčastější argumenty, se kterými se kolektivní správci ze strany provozovatelů veřejné produkce v průběhu procesu vymáhání bezdůvodného obohacení setkávají, vysvětluje nejčastější nedorozumění a uvádí je na pravou míru.

Devátá kapitola popisuje jednotlivé odlišnosti v procesu vymáhání bezdůvodného obohacení vůči specifickým subjektům jako např. hotelům nebo lázním. Věnuje se i vývoji

soudního rozhodování v těchto případech i v jiných případech, na které v rámci vývoje judikatury začaly soudy klást specifické požadavky.

Desátá kapitola poskytuje závěrečné shrnutí a kritické zamyšlení nad praxí vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivními správci. Upozorňuje na největší úskalí a navrhuje možná budoucí řešení vedoucí k oboustranné spokojenosti zúčastněných subjektů.

1. Kolektivní správa a její vymezení v českém právním řádu

Kolektivní správa autorského práva a práv s autorským právem souvisejících (dále jen „kolektivní správa“) je jedním z nástrojů, které autorské právo zná a používá k dosažení svých cílů. Český autorský zákon¹ kolektivní správu chápe jako zastupování většího počtu osob, které jsou souhrnně nazýváni nositeli práv, při výkonu jejich majetkových práv autorských či majetkových práv souvisejících s právem autorským.

Kolektivní správa je tedy autorským zákonem definována² jako zastupování většího počtu osob, jimž přísluší majetkové právo autorské nebo majetkové právo související s právem autorským³, ze zákona oprávnění k výkonu majetkových práv k dílu⁴ nebo ze smlouvy výhradní oprávnění k výkonu práva kolektivně spravovaného⁵. Výkon kolektivní správy pak probíhá ku prospěchu výše uvedených nositelů práv a za účelem⁶ kolektivního uplatňování a ochrany těchto práv na jedné straně a současného umožnění zpřístupnění předmětů těchto práv veřejnosti na straně druhé⁷. Jak je z definice patrné, kolektivní správa se týká pouze práv majetkových, práva osobnostní ať už autorů nebo výkonných umělců jsou z ní vyloučena.

Funkční vymezení kolektivní správy je tedy nutno chápat jako zajišťování správy majetkových práv autorských a s autorským právem souvisejících příslušným subjektem vykonávajícím kolektivní správu, tedy kolektivním správcem, který jedná na základě pověření autora nebo jiného nositele práv.

Kolektivní správce vykonává svou činnost na základě nepřímého zastoupení samotných nositelů práv, kdy k jednání kolektivního správce dochází jeho vlastním jménem na účet

¹ Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), dále jen „autorský zákon“.

² Viz § 95 odst. 2 autorského zákona.

³ Majitelem tohoto práva se rozumí autor, výkonný umělec nebo výrobce zvukového a zvukově obrazového záznamu jako originární nabyvatel a dále pak i nabyvatel majetkového práva na základě převodu, dědictví a právního nástupnictví včetně státu v případě, že se jedná o odúmrtí.

⁴ Podle § 58 autorského zákona tedy zaměstnavatel ve vztahu k zaměstnaneckému dílu, objednatel databází a kartografických děl a v případě kolektivních děl osoba, z jejíhož podnětu a pod jejímž vedením je dílo vytvářeno a uváděno na veřejnost.

⁵ A to po celou dobu trvání majetkových práv a alespoň pro území České republiky s právem poskytnout podlicenci.

⁶ Viz § 95 odst. 1 autorského zákona.

⁷ Viz též TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2007. s 749.

zastoupeného nositele práv⁸. Vztah mezi nositelem práv a kolektivním správcem je tak v určitých ohledech podobný vztahu mezi komitentem a komisionářem⁹. Nedochází zde k převodu práv, ani k nabytí majetkových práv či licencí k užití příslušných děl kolektivním správcem, ten vždy jen působí jako pouhý správce těchto práv pro jejich nositele.

Autorský zákon poskytuje též negativní vymezení kolektivní správy¹⁰, tedy stanovení toho, co se za kolektivní správu nepovažuje. Kolektivní správou dle autorského zákona tedy není zprostředkování uzavření licenční nebo jiné smlouvy¹¹ a příležitostné či krátkodobé zastupování jiných než povinně kolektivně spravovaných práv. Za kolektivní správu se dále nepovažuje ani činnost ekonomická, organizační nebo právní, která je poskytována kolektivním správcem nositelům práv. Fakticky ale není vyloučeno a nezřídka kdy se tak i děje, že právě tyto činnosti kolektivní správci vykonávají jako vedlejší činnost.

Vedle kolektivní správy existuje i správa individuální. K té dochází výlučně na základě vztahu vzniklého ze smluvní autonomie nositelů práv a prostřednictvím soukromoprávních vztahů nositelů práv s jejich uživateli¹². Individuálně spravovat lze všechna práva, u kterých není zákonem stanoveno, že se jedná o práva povinně kolektivně spravovaná¹³. Individuální kolektivní správu lze za splnění zákonných předpokladů vykonávat i k právům, která spadají do režimu tzv. rozšířené kolektivní správy¹⁴.

Fakticky dochází k výkonu kolektivní správy ze strany kolektivního správce nejčastěji prostřednictvím uzavírání licenčních smluv o užití předmětů ochrany, výběru odměn za toto užití a následného rozdělení těchto odměn mezi jednotlivé nositele práv dle vnitřních pravidel kolektivních správců¹⁵. Dále pak kolektivní správci v rámci výkonu kolektivní správy registrují jednotlivé předměty ochrany a monitorují jejich užívání.

⁸ Viz § 100 odst. 2 autorského zákona.

⁹ Tak, jak jej chápe § 2455 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“).

¹⁰ Konkrétně v § 95 odst. 3.

¹¹ Např. smlouvy uzavírané různými uměleckými a castingovými agenturami.

¹² TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2007. s 747.

¹³ Viz § 96 odst. 1 autorského zákona.

¹⁴ Viz § 101 odst. 9 autorského zákona.

¹⁵ Nejčastěji se jedná o tzv. rozúčtovací řády.

1.1 Právní úprava ČR

Jak již bylo v samém úvodu práce řečeno, základní právní normou, která obsahuje hmotněprávní úpravu kolektivní správy, je v České republice autorský zákon. Konkrétně kolektivní správě se věnuje jeho hlava čtvrtá¹⁶. Na rozdíl od valné většiny ustanovení autorského zákona se čtvrtá hlava vyznačuje tím, že obsahuje z části úpravu veřejnoprávní. To je zákonným odrazem skutečnosti, že kolektivní správa sleduje i veřejnoprávní zájmy¹⁷.

Zásadním dopadem na samotné právní normy veřejnoprávního charakteru v hlavě čtvrté autorského zákona je to, že se jedná o normy kogentního charakteru, tedy o takové normy, od nichž se nelze odchýlit, což v převážně soukromoprávním právním odvětví postaveném na zásadě smluvní volnosti stran, jakým autorské právo je, představuje výjimku. Příkladem konkrétní právní úpravy v hlavě čtvrté autorského zákona, která naplňuje výše popsany charakter, jsou ustanovení týkající se práv povinně kolektivně spravovaných¹⁸ nebo ustanovení o vyloučení dohod o sdružení nositelů práv v osobě kolektivního správce z režimu dohod narušujících hospodářskou soutěž¹⁹.

Ve vztahu subsidiarity se k autorskému zákonu pro otázky soukromoprávního charakteru vztahující se ke kolektivní správě užije občanský zákoník²⁰.

Vzhledem k tomu, že oprávnění k výkonu kolektivní správy je ze strany Ministerstva kultury²¹ udělováno ve správním řízení, použijí se pro toto řízení podpůrně předpisy správního práva²², konkrétně se použije správní řád²³ a soudní řád správní²⁴.

Co se určování výše odměn týče, za pramen práva je považován i zákon o cenách²⁵. Podzákonným právním předpisem, který musíme pro úpravu kolektivní správy brát v potaz

¹⁶ Nazvaná „Kolektivní správa práv“.

¹⁷ Těmito zájmy můžeme chápat např. zájem na šíření tvůrčích a jiných nehmotných plodů lidské činnosti nebo kulturní účel kolektivní správy.

¹⁸ Viz § 96 autorského zákona.

¹⁹ Viz § 97 odst. 8 autorského zákona.

²⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²¹ Viz § 98 autorského zákona.

²² Viz § 98 odst. 9 autorského zákona.

²³ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

²⁴ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

²⁵ Zákon č. 526/1990 Sb., zákon o cenách.

je vyhláška č. 488/2006 Sb.²⁶, která je prováděcím předpisem autorského zákona týkajícím se v autorském zákoně obsažené problematiky náhradních odměn.

1.2 Účel kolektivní správy

Autorský zákon stanovuje pro kolektivní správu dva základní účely²⁷. Prvním účelem kolektivní správy je kolektivní uplatňování a kolektivní ochrana majetkových práv autorských a majetkových práv souvisejících s právem autorským. K té v praxi nejčastěji dochází formou udělení či neudělení svolení k užití předmětu ochrany stanoveným způsobem a ochranou předmětu ochrany před neoprávněným užitím. Druhý účel kolektivní správy potom spočívá ve zpřístupnění předmětů ochrany veřejnosti. Toto zpřístupnění prostřednictvím kolektivní správy by mělo probíhat rychleji a hospodárněji, než kdyby daná práva byla spravována a vykonávána individuálně²⁸.

Kolektivní správce v takto účelově vymezeném vztahu stojí jako pomyslný prostředník na pomezí zájmů nositelů práv a zájmů možných uživatelů práv. Pro nositele práv tyto zájmy představují například zhodnocování daných práv, která za účelem trvalosti a pravidelnosti tohoto zhodnocování svěřují do správy kolektivnímu správci. Pro uživatele včetně potenciálních uživatelů můžeme tyto zájmy chápat jako zpřístupnění daných práv co nejširší veřejnosti za co nejnižší cenu.

Podle Telce²⁹ je v pojetí kolektivní správy ve střední Evropě její účel vnímán ve třech rovinách. První rovinou je vztah mezi kolektivním správcem a nositeli práv, přičemž předmětem tohoto vztahu je zastupování majetkových práv nositele k předmětu ochrany kolektivním správcem. Druhou rovinu představuje vztah mezi kolektivním správcem a uživatelem spravovaných předmětů ochrany. Na jedné straně tohoto vztahu je zpřístupnění předmětů ochrany danému uživateli, které spočívá v udělení svolení k jejich užití a na straně druhé pak platba uživatele za udělení tohoto svolení. Třetí rovinou je pak již výše zmíněný veřejný zájem na šíření tvůrčích a nehmotných výtvorů vzešlých z činnosti autorů a zájem na vytváření kulturního bohatství touto cestou.

²⁶ Vyhláška č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamu a výše paušálních odměn.

²⁷ Viz §95 odst. 1 autorského zákona.

²⁸ POSNER, R. *Antitrust Law*. Chicago : University of Chicago Press, 2001. s 30-31.

²⁹ TELEC, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. 2007. Praha : C.H.Beck, 2007. s 748.

Pro praxi neopominutelným účelem kolektivní správy je její ekonomická výhodnost. Hospodářská efektivnost bývá mnohými autory považována dokonce za účel nejdůležitější. Skutečnost, že nebýt kolektivní správy, výkon autorských práv majetkového charakteru by byl pro většinu autorů neefektivní a většina uživatelů by nebyla schopna získat licenci k užití autorským právem chráněných děl³⁰, nevychází pouze z teoretických úvah, ale byla potvrzena i v několika ekonomických studiích³¹.

Příčiny ekonomické efektivity kolektivní správy jsou dány i tím, že jednotlivá díla samostatně by pro některé uživatele, obzvláště ty hospodářsky nejsilnější, měla jen omezené nebo i zcela nulové hospodářské uplatnění na rozdíl od souborů děl spravovaných kolektivními správci. Vytvoření takovéto souborné databáze děl, která jsou kolektivním správcem spravována, vede i ke snížení značných fixních nákladů spojených s efektivním výkonem kolektivní správy.

Dojde-li k rozproštění těchto nákladů na větší počet subjektů, platí, že s každým dalším zastupovaným předmětem ochrany jsou tyto náklady poměrně nižší. To umožní vytvořit v rámci kolektivní správy takový trh, kde výnosy převyšují náklady na samotné uzavření vztahu mezi kolektivním správcem a uživatelem. Ve výsledku je tento funkční model výhodný i pro kolektivním správcem zastupované nositele práv. Uživatelé pak nejvíce profitují na takzvaném síťovém efektu, který spočívá v tom, že čím větší je katalog kolektivně spravovaných práv, tím více je zastupovaných předmětů ochrany a tím větší užitek má uživatel, kterému stačí získat jen jediné svolení k užití celého kolektivním správcem spravovaného repertoáru³².

Uživatel tedy díky kolektivní správě není nucen vyhledávat každého jednotlivého nositele práv a individuálně jej žádat o svolení k užití daných práv a uzavření licenční smlouvy. V případě, že by kolektivní správa tuto funkci nezastávala, celý proces by vedl k neúměrnému zatížení jak nositelů práv, tak uživatelů, k nárůstu mezních nákladů na uzavření licenčních smluv a v důsledku by situace vyústila v pokles v užití předmětů ochrany a tím pádem i ke snížení příjmů nositelů práv.

³⁰ TOWSE, R.; HANDKE, Ch. *Economics of collective management of copyright*. Ediciones Autor, 2007.

³¹ Např. POSNER, R. *Antitrust Law*. Chicago : University of Chicago Press, 2001.

³² Děje se tak především prostřednictvím kolektivní či hromadné smlouvy.

2. Historie kolektivní správy

Vývoj autorských práv a jejich ochrany v samém počátku nebyl příliš přejícný pro samotné autory a ti často na rozdíl od vydavatelů negenerovali příjem z užití jejich děl. To bylo jedním z impulsů pro vznik kolektivní správy. Faktická nemožnost individuální kontroly nad užitím vlastních děl logicky vedla k tomu, že autoři se začali sdružovat za účelem vytvoření funkčního systému kontroly a ochrany vlastních práv. Z těchto často spontánně vzniklých sdružení osob hnaných stejnými potřebami vykrytalizoval základ pro dnešní kolektivní správu.

Jak je jednoznačně patrné, kolektivní správa vznikla na zcela soukromoprávním poli na základě soukromoprávních požadavků samotných autorů a nikoliv veřejnoprávně, tedy jakkoliv autoritativně shora aktem moci veřejné. Tento koncepční omyl historicky přežívá v myslích veřejnosti dodnes a je často přizívován i zavádějícími politickými prohlášeními³³.

2.1 Historie kolektivní správy ve světě

Z obecného povědomí o kolektivní správě se může zdát, že se jedná o výdobytek posledních dekád, její historie je ale mnohem delší. Počátky institutu jako takového můžeme pozorovat ve Francii v druhé polovině 18. století, kdy se autoři začali sdružovat za účelem ochrany svých práv a jejich uznání. Prvním významnějším takovýmto sdružením bylo sdružení autorů – dramatiků, kteří v roce 1777 založili sdružení na ochranu děl dramatických Bureau de la legislation dramatique. Rozdíl mezi tímto sdružením a jeho předchůdci tkvěl hlavně v tom, že zatímco předchozí autorská sdružení byla vysloveně cechovními sdruženími, Bureau de la legislation dramatique jako první začalo zvýšeně dbát na ochranu majetkových práv svých členů³⁴. Sdružení se postupem času přejmenovává na Société des auteurs et compositeurs dramatiques.

Následně vzniká v roce 1837 sdružení spisovatelů a v roce 1850 první společnost sdružující autory děl hudebních, konkrétně textaře, skladatele a hudební nakladatele Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique (SACEM). Ta byla vůbec první autorskou

³³ Např. Strana svobodných občanů v rámci předvolební kampaně slibovala „zrušení 26 úřadů“, kde mimo jiné uváděla i kolektivní správce, kteří žádnými úřady ani orgány státní správy nejsou.

³⁴ Konkrétně docházelo k ochraně práva veřejného provozování divadelním způsobem.

společností vybírající autorské odměny a s drobnými změnami působí na území Francie dodnes.

Konec 19. století a hlavně začátek 20. století je obdobím, ve kterém zažívá kolektivní správa největší rozmach. Jedním ze základních hybatelů vzniku mnoha kolektivních správců je vznik tzv. Bernské unie vzniklé na základě Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886, která je v aktualizovaném znění dodnes jedním ze základních pilířů moderního autorského práva s mezinárodním přesahem.

Již roku 1882 vzniká v Itálii sdružení Società Italiana degli Autori ed Editori (SIAE) a roku 1898 v Německu sdružení Genossenschaft Deutscher Komponisten (GDK), které se transformovalo roku 1901 do organizace Genossenschaft Deutscher Tonsetzer (GDT), jehož dceřiná organizace Anstalt für musikalisches Aufführungsrecht (AFMA) byla první organizací zcela fungující na principech dnešní kolektivní správy. Dnes možná poněkud kuriózně bude působit sociální fond působící při GDT, do kterého bylo povinně odváděno 10% všech příjmů a následně z něj byly vypláceny soukromé důchody přestárlým autorům, kteří již nebyli schopni tvořit.

Roku 1915 se od GDT odloučilo několik členů, kteří založili v současné době jednoho z největších evropských kolektivních správců Gesellschaft für Musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte (GEMA). Ve Španělsku vzniká roku 1899 Societa de Autores Españoles (SAE), která je předchůdkyní dnešního kolektivního správce Sociedad General de Autores y Editores (SGAE). Ve Velké Británii vzniká první kolektivní správce the Performing Rights Society Ltd. (PRS) až roku 1914. Tento kolektivní správce je dodnes jedním z nejvýznamnějších kolektivních správců v Evropě i ve světě. Ve stejném roce dochází rovněž ke vzniku prvního amerického kolektivního správce American Society of Composers Authors and Publishers (ASCAP). Na území Spojených států pak vzniknou ještě v roce 1930 Society of European Stage Authors and Composers (SESAC) a v roce 1939 Broadcast Music, Inc. (BMI).

Potřeba funkční kolektivní správy byla v první polovině 20. století umocňována převážně vývojem moderních technologií v podobě vynálezu rozhlasového a následně i televizního přenosu. S tímto rozvojem umožňujícím v dosud nevídané míře přeshraniční přenos autorským právem chráněných děl sílila i potřeba mezinárodní koordinace

kolektivní správy. Zcela zásadním milníkem se stal rok 1926, kdy byla založena první mezinárodněprávní organizace sdružující kolektivní správce Confédération Internationale des des Sociétés d'Auteurs et Compositeurs (CISAC). Mezi osmnácti jejími zakládajícími členy byla i československá OSA. CISAC je dodnes působící mezinárodní organizací s nesmírným významem pro zahraniční spolupráci kolektivních správců, bez které by v dnešní době kolektivní správa jako taková zcela ztratila na významu. Další mezinárodní organizací na poli kolektivní správy pro mechanická práva je v roce 1929 založená organizace Bureau International de l'Édition Mécanique (BIEM).

S mezinárodní spoluprací souvisí i vznik recipročních smluv mezi kolektivními správci, kdy jeden kolektivní správce udělí druhému svolení k užití jím zastupovaných děl a vybírání autorských odměn za jejich užití a následné převedení těchto odměn po odečtení nákladů na jejich výběr zpět prvnímu kolektivnímu správci, přičemž tento vztah je oboustranný. Reciproční smlouvy překonávají problém teritoriality a umožňují šířit autorská díla a vybírat za toto šíření autorské odměny po celém světě. Právě reciproční smlouvy jsou v dnešní době jedním ze základních stavebních kamenů kolektivní správy.

2.2 Historie kolektivní správy na území České republiky

Základ pro fungování kolektivní správy na našem území byl položen ještě v dobách, kdy země české byly součástí Rakousko-Uherska. Zde vzniká roku 1897 kolektivní správce Staatlichgenehmigte Gesellschaft der Autoren, Komponisten und Musikverlegerregitrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung (AKM). Po vzniku samostatného Československa došlo zároveň k recepci³⁵ rakouského zákona č.197/1895 o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým jako tehdejší stěžní normy autorského práva. Tento zákon sice ještě výslovná ustanovení o kolektivní správě³⁶ neobsahoval, ale na jeho základě byli čeští autoři zastupováni zahraničními kolektivními správci, převážně rakouským AKM a v určité míře též německým GEMA.

Tato praxe se záhy po založení samostatného Československa ukázala jako dlouhodobě neudržitelná, neboť s AKM došlo k oslabení vztahů vlivem rozpadu monarchie a GEMA

³⁵ Na základě zákona č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého.

³⁶ Dle tehdejší terminologie byla kolektivní správa označována jako správa hromadná.

byla nucena se podílet na úhradě německých válečných reparací, což se významně podepsalo na snížená odměn vyplácených autorům. Snahy o založení prvního československého kolektivního správce vyvrcholily dne 9. 10. 1919. Na ustavující valné hromadě skladatelů, spisovatelů a hudebních nakladatelů došlo k ustavení Ochranného sdružení československých skladatelů, spisovatelů a hudebních nakladatelů v Praze, zaps. společ. s. r. o. (OSA). Kolektivní správce se měl zabývat hospodářským využitím mimodivadelních práv k dílům hudebním, tzv. malých provozovacích práv³⁷.

se Československo zavázalo již dříve v rámci Saint-Germainské mírové smlouvy.

OSA významně přispěla k zakotvení kolektivní správy do prvního československého autorského zákona³⁸ ze dne 24. 11. 1926, když jednou z vůdčích osobností, která se na koncepci a přijetí tohoto právního předpisu podílela, byl právní zástupce a poradce OSA JUDr. Jan Löwenbach. Tento zákon přinesl legislativní zakotvení kolektivní správy, uzavírání kolektivních smluv mezi autory a kolektivním správcem i práva autora na vyplacení autorské odměny. Ta se řídila kolektivní smlouvou a v případě, že jí nebylo, tak sazebníkem vydaným Ministerstvem školství a národní osvěty³⁹. V rámci novely autorského zákona z roku 1936⁴⁰ bylo Ministerstvu školství a národní osvěty přiznáno právo udělit vybraným organizacím právo k udělení výhradního souhlasu k některým právům na vybírání odměn za provozovací práva. V praxi to znamenalo zakotvení administrativních pravidel pro kolektivní správu tak, jak je známe dnes a zákonný podklad pro pravidlo, že jeden druh práv může spravovat jen jeden kolektivní správce.

Dalším milníkem pro kolektivní správu bylo přijetí nového autorského zákona⁴¹ v roce 1953. Ten již obsahoval samostatnou část nazvanou „autorské organizace“, v níž kolektivní správce byl označován jako „ochranná autorská organizace“. Kolektivní správa byla převedena pod gesci ministerstva kultury a poprvé bylo explicitně stanoveno, že činnost kolektivního správce je nevýdělečná a z vybraných odměn je oprávněn strhnout si pouze

³⁷ TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2007. s 748.

³⁸ Zákon č. 218/1926 Sb., o původcovském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském).

³⁹ Viz § 30 zákona č. 218/1926 Sb.

⁴⁰ Novela č. 120/1936 Sb.

⁴¹ Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon).

účelně vynaložené náklady na výkon kolektivní správy⁴². Kolektivním správcům dával zákon kromě práva k udělení souhlasu k užití děl i právo zprostředkovávat mezinárodní převod autorských práv majetkových a domáhat se ochrany osobnostních práv autorů.

Třetím autorským zákonem, který na našem území s četnými novelizacemi platil až do přijetí autorského zákona současného, byl autorský zákon z roku 1965⁴³. Kromě práv přiznaných kolektivním správcům již předchozí právní úpravou přidával autorský zákon z roku 1965 kolektivním správcům i právo k výhradnímu šíření díla autorů. K významným změnám v tomto autorském zákoně došlo v souvislosti se změnou režimu v devadesátých letech 20. století, kdy došlo například k odebrání bezvýhradného práva kolektivních správců zprostředkovávat převod autorských práv do zahraničí a práva na výhradní šíření děl⁴⁴. Samotným autorům pak bylo přiznáno právo vykonávat svá práva i přes výhradní pověření k zastupování kolektivním správcem⁴⁵. V roce 2000 pak došlo 1. 12. k nahrazení dosavadní právní úpravy autorského práva současným autorským zákonem.

3. Předměty ochrany kolektivní správy a režimy kolektivní správy

Kolektivní správa autorských práv je vždy možná pouze u autorských práv majetkových⁴⁶. Naproti tomu autorská práva osobnostní⁴⁷ jde z jejich principu vykonávat pouze osobně a k jejich kolektivní správě nikdy dojít nemůže, neboť jsou z kolektivní správy vyloučena. Jako konkrétní předměty ochrany pak autorský zákon taxativně vyjmenovává díla, umělecké výkony, zvukové záznamy a zvukově obrazové záznamy⁴⁸ pod podmínkou, že jiný výkon správy těchto práv než kolektivní je nedovolený⁴⁹ nebo

⁴² Toto pravidlo platí dodnes, kdy je zakotveno v § 100 odst. 2 autorského zákona.

⁴³ Zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)

⁴⁴ Stalo se tak novelou č. 89/1990 Sb.

⁴⁵ HARTMANOVÁ, D. *Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským: historicko-teoretická studie: výklad platné právní úpravy včetně porovnání s právní úpravou vybraných evropských zemí, souběžně právní aspekty kolektivní správy*. Praha: Linde, 2000, s. 11-32.

⁴⁶ Podle § 95 autorského zákona.

⁴⁷ Viz § 11 autorského zákona pro osobnostní práva autorů a § 70 autorského zákona pro osobnostní práva výkonných umělců.

⁴⁸ Viz § 95 odst. 2 autorského zákona.

⁴⁹ Viz § 96 autorského zákona.

neúčelný⁵⁰. Tento výčet není možno vykládat extenzivně a aplikovat tak kolektivní správu například na právo rozhlasových a televizních vysílatelů⁵¹.

Na předměty ochrany je autorským zákonem⁵² kladena ještě podmínka zveřejnění či nabídnutí díla nebo uměleckého výkonu ke zveřejnění. Jako nabídnutí autorský zákon chápe písemné oznámení díla kolektivnímu správci za účelem jeho zařazení do rejstříku předmětů ochrany vedeného kolektivním správcem. Výkon kolektivní správy jako takový ze zákona vzniká již okamžikem zveřejnění předmětu ochrany nebo jeho nabídnutím ke zveřejnění, písemná ohláška kolektivnímu správci pak nositelům práv slouží jako nutný podklad pro řádné rozúčtování odměn a vyplácení výnosů⁵³.

Podle způsobu vzniku zastoupení se okruh zastupovaných majetkových autorských práv dělí na zákonné a smluvní. Zákonné zastoupení pak vzniká pro všechna práva, která jsou povinně kolektivně spravována⁵⁴, jelikož k jejich vzniku není třeba uzavírat smluvní vztah mezi kolektivním správcem a nositelem práv a toto zastoupení vzniká přímo ze zákona. Do režimu zákonného zastoupení řadíme i práva spravovaná v režimu rozšířené kolektivní správy⁵⁵. Pro tato práva platí, že jejich nositel může, až na výjimku, jejich zastoupení kolektivním správcem jednostranným úkonem vůči kolektivnímu správci a uživateli vyloučit. Smluvní zastoupení naproti tomu funguje na dobrovolné bázi, a jak jeho název napovídá, vyžaduje existenci smluvního vztahu mezi nositelem práv a kolektivním správcem.

Jak již bylo v předchozím odstavci naznačeno, režimy kolektivní správy upravuje současná právní úprava trojího typu, tedy režim pro okruh povinně kolektivně spravovaných práv, režim pro okruh práv, která spadají pod tzv. rozšířenou kolektivní správu a režim pro práva spravovaná v rámci dobrovolné kolektivní správy. Poslední

⁵⁰ Za neúčelný byl v minulosti Ministerstvem kultury shledán např. výkon kolektivní správy počítačových programů, což bylo konstatováno v souvislosti s žádostí o udělení oprávnění ke kolektivní správě podanou Bezpečnostní softwarovou asociací – Svazem softwarové ochrany. Více o tomto tématu v závěru 5. kapitoly této práce.

⁵¹ Zde je možno konstatovat nedostatečnou transpozici čl. 9 Směrnice 93/83/EHS o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu, která pro tato práva kolektivní správu naopak výslovně vyžaduje.

⁵² Viz § 95 odst. 2 autorského zákona.

⁵³ TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2007, s 759.

⁵⁴ Viz § 96 odst. 1 autorského zákona.

⁵⁵ Viz § 101 odst. 9 autorského zákona.

jmenovaná práva lze logickým výkladem a contrario dle § 95 odst. 1 autorského zákona a § 101 odst. 9 autorského zákona bez dalšího vykonávat jiným způsobem, nežli kolektivní správou.

3.1 Režim povinně kolektivně spravovaných práv

Majetková autorská práva, která spadají pod režim povinné kolektivní správy, jsou autorským zákonem taxativně vypočtena⁵⁶. Jedná se o právo na odměnu za a) užití uměleckého výkonu, zaznamenaného na zvukový záznam vydaný k obchodním účelům, vysíláním rozhlasem nebo televizí nebo přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání; b) užití zvukového záznamu, vydaného k obchodním účelům, vysíláním rozhlasem nebo televizí nebo přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání; c) zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu na podkladě zvukového nebo zvukově obrazového záznamu nebo jiného záznamu přenesením jeho obsahu pomocí přístroje na nenahraný nosič takového záznamu; d) zhotovení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu fyzické osoby nebo pro vlastní vnitřní potřebu právnické osoby či podnikající fyzické osoby pomocí přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin na papír nebo podobný podklad, a to i prostřednictvím třetí osoby; e) opětný prodej originálu díla uměleckého; f) půjčování originálu nebo rozmnoženiny vydaného díla. K povinně kolektivně spravovaným právům řadí autorský zákon dále právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla či výkonu výkonného umělce zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam. K povinně kolektivně spravovaným právům autorský zákon řadí i právo na užití kabelovým přenosem děl, živých výkonů a výkonů zaznamenaných na zvukový nebo na zvukově obrazový záznam s výjimkou takových výkonů, jejichž zvukový záznam byl vydán k obchodním účelům, a dále s výjimkou případů, kdy právo na kabelový přenos vykonává vysílatel ke svému vlastnímu vysílání, bez ohledu na to, zda jde o jeho vlastní práva nebo o práva, která vykonává na základě licenční smlouvy uzavřené s nositelem práva.

Povinná kolektivní správa představuje významný veřejnoprávní prvek v jinak převážně soukromoprávní úpravě autorského zákona. Dochází zde k omezení smluvní autonomie

⁵⁶ Viz § 96 odst. 1 autorského zákona.

nositelů práv, které vychází ze samotné povahy práv povinně kolektivně spravovaných, ohledu na celkovou účelnost a hospodárnost jejich výkonu a veřejném zájmu na nich.

Povinně kolektivně spravovaná práva lze tedy vykonávat pouze prostřednictvím kolektivního správce, který má v tomto vztahu nejsilnější postavení vůči nositelům práv i uživatelům. Zastoupení vzniká v tomto případě přímo ze zákona⁵⁷. Přímo ze zákona vzniká kolektivnímu správci rovněž zastoupení pro vymáhání nároku na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení vzniklého z neoprávněného výkonu povinně kolektivně spravovaných práv. Jen kolektivní správce je ze zákona oprávněn k udílení svolení k užití povinně kolektivně spravovaných práv a jen kolektivní správce je ze zákona oprávněn za toto užití inkasovat odměny. Pokud by se nositelé práv pokusili o individuální výkon povinně kolektivně spravovaných práv, například prostřednictvím udílení licenčních smluv, bylo by takovéto jednání považováno za absolutně neplatné od počátku a na případné inkasované odměny by se pohlíželo jako na bezdůvodné obohacení nositelů práv vůči oprávněnému kolektivnímu správci⁵⁸.

Rozúčtování kolektivním správcem zinkasovaných autorských odměn probíhá na základě kolektivním správcem vedené evidence zastupovaných nositelů práv a evidence nezastupovaných nositelů práv, kteří se mu k evidenci přihlásili. Zároveň je kolektivní správce povinen vyzvat k evidenci ty nositele práv, pro které inkasoval autorské odměny a kteří jsou mu známi⁵⁹. Nositelé práv se o vyplacení odměn mohou přihlásit v obecné občanskoprávní tříleté promlčecí době⁶⁰.

3.2 Režim práv spravovaných v rámci rozšířené kolektivní správy

Režim rozšířené kolektivní správy byl do českého práva zaveden až současně platným autorským zákonem⁶¹. Výčet předmětů ochrany spadajících pod tento režim je opět v zákoně taxativně vymezen⁶². Jedná se o hromadnou smlouvou udělenou licenci k a) provozování uměleckých výkonů ze zvukového záznamu vydaného k obchodním účelům

⁵⁷ Viz § 96 odst. 2 autorského zákona.

⁵⁸ TELEČEK, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2007, s 758.

⁵⁹ Viz § 101 odst. 10 autorského zákona.

⁶⁰ Dle § 629 občanského zákoníku.

⁶¹ Konkrétně je upraven v jeho § 101 odst. 9.

⁶² Viz § 101 odst. 9 autorského zákona.

nebo k provozování takových zvukových záznamů; b) nedivadelnímu provozování hudebních děl s textem či bez textu ze zvukového záznamu vydaného k obchodním účelům; c) rozhlasovému nebo televiznímu vysílání určitého druhu děl; d) k provozování rozhlasového nebo televizního vysílání určitého druhu děl, uměleckých výkonů, zvukových záznamů nebo zvukově obrazových záznamů; e) půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla s výjimkou počítačového programu nebo k půjčování díla nebo výkonu výkonného umělce zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam a k půjčování takových záznamů; f) zpřístupňování díla, zahrnující i zhotovení rozmnoženiny zveřejněného díla, knihovnou jednotlivcům ze strany veřejnosti na požádání způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí pro účely výzkumu a soukromého studia; toto ustanovení se nevztahuje na počítačové programy, zvukové a zvukově obrazové záznamy, vydané notové záznamy díla hudebního či hudebně dramatického a na díla, která jsou předmětem licenčních smluv, nebo jestliže to nositel práva zakázal; g) živému nedivadelnímu provozování díla, pokud provozování díla nesměřuje k dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. Princip rozšířené kolektivní správy spočívá v tom, že kolektivní správce uděluje prostřednictvím hromadných licenčních smluv uživatelům svolení k užití předmětů ochrany jak jím smluvně zastupovaných nositelů práv, tak i předmětů ochrany nositelů práv, které smluvně nezastupuje. Rozdíl od povinné kolektivní správy je ten, že nositelé práv se mohou z rozšířené kolektivní správy vyvázat a vyloučit tak její účinky⁶³. Děje se tak prostřednictvím jednostranného právního úkonu nositele práv adresovaného samostatně vůči kolektivnímu správci a uživateli.

Rozšířená kolektivní správa je veřejností často neprávem považována za prostředek sloužící k upevnění a posílení moci kolektivních správců nad nositeli práv a uživateli. Její význam naopak slouží převážně k posílení právní jistoty uživatelů a provozovatelů předmětů ochrany. Ti totiž mají jistotu, že v případech, které pod daný režim spadají, jim stačí získat k užití předmětů ochrany licenční oprávnění od příslušného kolektivního

⁶³ Výjimka platí pro hromadné licenční smlouvy k právům dle § 101 odst. 9 písm. d), ze kterých není ze zákona možné se vyvázat a jedná se tak o jakousi kvazipovinnou kolektivní správu.

správce či kolektivních správců⁶⁴. Zároveň jsou uživatelé chránění proti případným nárokům nezastupovaných nositelů práv a odpadá jim nutnost v případě velkého počtu užití předmětů ochrany vytvářet databáze děl a získávat konkrétní licence od konkrétních nositelů práv pro každé jednotlivé užití.

Co se rozúčtování kolektivním správcem zinkasovaných autorských odměn týče, platí shodný režim jako u povinné kolektivní správy. Pro nezastupované nositele práv tedy kolektivní správce rovněž vede evidenci a při vlastním vyplácení odměn přihlédne jen k těm nositelům práv, kteří se k této evidenci přihlásili a zároveň je povinen k evidenci vyzvat ty nositele práv, pro které autorské odměny vybral a kteří jsou mu známi. Stejně jako u povinné kolektivní správy platí, že evidovaní nositelé práv se o jim náležící odměny mohou přihlásit ve tříleté promlčecí době.

3.3 Režim dobrovolně kolektivně spravovaných práv

Jak již bylo řečeno, kolektivní správa povinná a kolektivní správa rozšířená představují zásah do smluvní autonomie nositelů práv. Vzhledem k tomu, že jak kolektivní správa povinná tak kolektivní správa rozšířená mají taxativně vymezený výčet práv⁶⁵, která pod tyto režimy spadají, musí pro uživatele práv existovat i způsob pro správu těch práv, která nejsou obsažena ani v jednom ze zákonných taxativních výčtů. Pro tato negativním způsobem vymezená práva má jejich nositel v rámci úplné autonomie vůle možnost se rozhodnout, zda je bude spravovat sám nebo jejich výkon svěří kolektivnímu správci.

Dobrovolná kolektivní správa tak jako jediný z existujících režimů kolektivní správy v plné míře ctí soukromoprávní charakter autorskoprávních vztahů. Vznik dobrovolné kolektivní správy je vázán na uzavření smlouvy mezi nositelem práv a kolektivním správcem. Právo nositele práv rozhodnout se svěřit kolektivní správu svých majetkových autorských práv kolektivnímu správci je ze zákona kryto povinností kolektivního správce rozhodnutí nositele práv vyhovět a jeho zastoupení přijmout. Tato kontrakční povinnost kolektivního správce mu vyplývá ze zákona⁶⁶.

⁶⁴ Více kolektivních správců je potřeba k udílení licence např. v případě rozhlasového a televizního vysílání.

⁶⁵ Pro kolektivní správu povinnou viz § 96 odst. 1 autorského zákona, pro kolektivní správu rozšířenou viz § 101 odst. 9.

⁶⁶ Viz § 100 odst. 1 písm. b) autorského zákona.

Význam tohoto faktického omezení kontrakční autonomie kolektivního správce spočívá v tom, že touto cestou je zaručen rovný přístup kolektivního správce ke všem nositelům práv, jelikož je z jeho strany nemožné například nevyhovět žádosti těch nositelů práv, která nepokládá za dostatečně hospodářsky atraktivní. Zároveň je kolektivní správce povinen všem nositelům práv poskytnout rovné podmínky. Kontrakční povinnost kolektivního správce však rozhodně není bezbřehá a kolektivní správce není tedy nucen přistoupit na veškeré podmínky, které mu nositel práv nadiktuje. Stanovení kontrakční povinnosti je nejen efektivní formou vyvážení nerovnosti dominantního postavení kolektivního správce ve vztahu k nositelům práv, ale též můžeme říci, že pokud by kolektivní správce neměl kontrakční povinnost stanovenou, došlo by i k významnému oslabení veřejného zájmu na co nejširším zpřístupňování nehmotných statků, které spadají pod autorskoprávní ochranu.

Povinností kolektivního správce dobrovolně spravujícího majetková autorská práva těch nositelů, kteří mu je ke správě svěřili, je ve všech případech a za všech okolností jednat s péčí řádného hospodáře a s patřičnou odborností v rámci uděleného oprávnění. V rámci zásady hospodárnosti kolektivní správy je kolektivní správce oprávněn nositele práv žádajícího o smluvní zastoupení před vstupem do smluvního vztahu nejprve vyzvat k prokázání užití předmětů ochrany, o jejichž zastoupení žádá.

Samotný smluvní vztah, na jehož základě je dobrovolná kolektivní správa vykonávána, vzniká na základě takzvané smlouvy o zastoupení, která je v rámci občanskoprávní teorie považována za smlouvu inominátní⁶⁷. Vztah mezi nositelem práv a kolektivním správcem, který touto smlouvou vzniká, není vztahem autorskoprávním a nedochází k přechodu práv z nositele na kolektivního správce. Práva po celou dobu vztahu náleží stále jejich nositeli a kolektivní správce tato práva pro nositele pouze obstarává a cizí právo tímto způsobem spravuje⁶⁸.

Jestliže nositel práv svěřil svá práva k dobrovolné kolektivní správě, vzdal se zároveň jejich individuálního výkonu. V případě, že by tento uživatel například sám uzavíral licenční smlouvu s uživatelem daných práv, nejednalo by se o úkon stížený neplatností jako například u kolektivní správy povinné, ale pouze o porušení soukromoprávního

⁶⁷ Viz § 1746 občanského zákoníku.

⁶⁸ TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2007. s 807.

závazkového vztahu mezi nositelem práv a kolektivním správcem existujícím na základě uzavřené smlouvy o zastoupení.

4. Udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy a následný dohled nad činnostmi kolektivních správců

4.1 Požadavky k udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy

Za kolektivního správce je podle českého práva považován ten, kdo získal oprávnění k výkonu kolektivní správy⁶⁹. Ačkoli je pro osobu kolektivního správce zákonem stanovena veřejnoprávní podmínka zisku příslušného oprávnění, jedná se o právnickou osobu soukromoprávní povahy a nikoliv o jeden z orgánů veřejné správy⁷⁰, za který je veřejností často mylně považován.

Podle autorského zákona⁷¹ může být kolektivním správcem bezúhonná⁷² právnická osoba, která přímo nebo nepřímo prostřednictvím třetí osoby sdružuje nositele práv, které zastupuje při výkonu kolektivní správy, nebo jsou v ní tito nositelé práv jiným způsobem účastni⁷³.

Právní forma, kterou musí mít osoba kolektivního správce, není nikde v zákoně uvedena. V praxi všichni kolektivní správci vykonávající kolektivní správu na území České republiky mají formu zapsaného spolku, dříve občanského sdružení. Teoreticky lze uvažovat i o jiných právních formách, pod kterými by kolektivní správu bylo možno vykonávat, například o společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti, družstvu nebo víceméně jakékoliv právnické osobě založené podle jiného, než českého práva, jestliže by splňovala českým autorským zákonem stanovené podmínky pro výkon kolektivní správy.

⁶⁹ Viz § 97 odst. 1 autorského zákona.

⁷⁰ TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s 746.

⁷¹ Viz §97 odst. 2 autorského zákona.

⁷² Za bezúhonnou se pro účely tohoto zákona nepovažuje právnická osoba, která byla odsouzena pro úmyslný trestný čin související s činnostmi kolektivního správce anebo činnostmi podobné povahy, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena.

⁷³ Přímá účast je často spojena s naplněním určitého časového a finančního limitu ze strany nositele práv.

Právní forma zapsaného spolku byla jednotlivými kolektivními správci na českém území působícími zvolena jako nejideálnější i proto, že kolektivní správa je ze zákona nevýdělečnou činností. Je výslovně stanoveno, že kolektivní správa není živností⁷⁴.

Kolektivní správce nevykonává svou činnost podnikatelským způsobem⁷⁵, tedy za účelem dosažení zisku, může toliko požadovat pokrytí výdajů účelně vynaložených na vlastní činnost. Jestliže právnická osoba získá oprávnění k výkonu kolektivní správy, žádné další oprávnění již nepotřebuje. Kolektivní správa je vykonávána vždy jako hlavní činnost kolektivního správce, vykonávání dalších vedlejších činností⁷⁶ je samozřejmě možné. Pro tyto činnosti jsou však již patřičná živnostenská či jiná oprávnění nezbytná.

4.2 Udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy

Jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, nezbytnou nutností pro výkon kolektivní správy je získání oprávnění k výkonu kolektivní správy. Oprávněným subjektem k jeho udělení je Ministerstvo kultury⁷⁷. To o udělení oprávnění rozhoduje na základě písemné žádosti⁷⁸. Samotné řízení je pak správním řízením, pro něž se subsidiárně užití pravidla stanovená správní řádem, pokud autorský zákon nestanoví jinak⁷⁹. Na provedení tohoto řízení zákon stanoví lhůtu 90 dní, nicméně její nedodržení není zákonem nijak sankcionováno.

Jestliže jsou dodrženy veškeré podmínky stanovené pro udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy, má na něj daný subjekt právní nárok⁸⁰. Samo oprávnění má pak povahu podobnou koncesi, jelikož se jedná o veřejnoprávní oprávnění k výkonu soukromoprávní činnosti⁸¹. Rozhodnutí ministerstva o udělení či neudělení oprávnění může žadatel nechat

⁷⁴ Viz § 3 odst. 1 písm. c) zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon).

⁷⁵ Viz § 97 odst. 3 autorského zákona.

⁷⁶ Nejčastěji se jedná o činnosti agenturní, poradenské a administrativní.

⁷⁷ Viz § 98 odst. 1 autorského zákona.

⁷⁸ Existuje i výjimka, kdy řízení o udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy vede Ministerstvo kultury bez písemné žádosti samo z úřední povinnosti. Ta je stanovena v § 106 odst. 7 autorského zákona. Jedná se o přechodné ustanovení řešící problematiku uvedení do souladu již vydaných oprávnění z doby před účinností současné právní úpravy se současnou právní úpravou formou vydání nových oprávnění. Ministerstvo samo v aplikaci tohoto ustanovení chybovalo, když nová oprávnění vydalo na základě žádostí kolektivních správců a nikoliv z moci úřední. Rozpor tohoto postupu se zákonem ostatně konstatoval i Ústavní soud, viz náleží sp. zn. IV. ÚS 690/01 z 27. 3. 2003.

⁷⁹ Viz § 98 odst. 9 autorského zákona.

⁸⁰ Viz § 98 odst. 6 autorského zákona: „*Ministerstvo udělí oprávnění žadateli, ...*“

⁸¹ TELEČEK, I.; TUMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2007. s 777.

přezkoumat ve správním soudnictví prostřednictvím žaloby proti rozhodnutí správního orgánu⁸²⁸³.

Autorský zákon přesně stanoví náležitosti samotné žádosti⁸⁴ o udělení kolektivní správy, tak příloh k ní⁸⁵. Splnění těchto náležitostí je jednou z podmínek⁸⁶ pro udělení souhlasu k výkonu kolektivní správy ze strany ministerstva.

Žádost musí podle autorského zákona obsahovat identifikační údaje kolektivního správce, vymezení práv, které má kolektivně spravovat a zároveň i vymezení předmětů těchto práv a v případě, že jde o díla i vymezení jejich druhu.

Přílohy, které jsou pak povinnou součástí žádosti, jsou doklady o identifikaci kolektivního správce a jeho bezúhonnosti, vzorový návrh smlouvy o zastupování, návrh rozúčtovacího řádu obsahující způsob rozdělování a pravidla pro výplatu vybraných odměn, jestliže součástí žádosti je i udělení oprávnění k zastoupení nositelů dobrovolně kolektivně spravovaných práv, jmenný seznam nositelů práv, kteří projeví zájem o kolektivní správu svých práv žadatelem či seznam členů žadatele, kteří jsou nositeli práv, odhad předpokládané výnosnosti kolektivně spravovaných práv a nákladů na výkon kolektivní správy a návrh výše odměn pro jednotlivé způsoby užití předmětů ochrany.

Dalšími nezbytnými podmínkami, které musí žadatel o udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy splnit, jsou účelnost⁸⁷ výkonu kolektivní správy práv, které žadatel zamýšlí spravovat a splnění předpokladů pro zajištění řádného výkonu kolektivní správy⁸⁸. Nad účelností kolektivní správy se zamýšlel i Nejvyšší správní soud⁸⁹, který za účelný považuje výkon kolektivní správy tam, kde je pro nositele práv nemožné nebo velmi obtížné kontrolovat užití děl (či jiných předmětů ochrany) a uplatňovat individuálně právo na odměnu za udělení licence k užití a kde je na druhé straně i pro zájemce o díla (či o jiné

⁸² Viz §65 a násl. soudního řádu správního.

⁸³ TELEČEK, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 712.

⁸⁴ Viz § 98 odst. 2 autorského zákona.

⁸⁵ Viz § 98 odst. 3 autorského zákona.

⁸⁶ Viz §98 odst. 6 písm. a) autorského zákona.

⁸⁷ Viz §98 odst. 6 písm. b) autorského zákona.

⁸⁸ Viz §98 odst. 6 písm. d) autorského zákona.

⁸⁹ Konkrétně v rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 As 38/2008 - 288.

předměty ochrany) obdobně obtížné získávat příslušné licence k jejich užití od jednotlivých nositelů práv.

Poslední zákonná podmínka, na kterou se váže udělení souhlasu k výkonu kolektivní správy, je ta, že pro výkon téhož práva ve vztahu k témuž předmětu ochrany, a pokud jde o díla, pro výkon téhož práva k témuž druhu díla, nemá oprávnění již jiná osoba⁹⁰. Touto podmínkou se fakticky stanoví zákonný monopol pro kolektivní správu určitých práv pouze jedním kolektivním správcem. Tato podmínka byla v minulosti České republiky vytýkána Evropskou komisí, která v ní spatřovala omezení volného pohybu služeb⁹¹. Fakticky je ovšem monopolní postavení jednotlivých kolektivních správců ve vztahu k jim spravovaným právům fungující i v ostatních zemích Evropské unie, jen zde není přímo legislativně zakotven.

V minulosti podmiňoval autorský zákon udělení souhlasu k výkonu kolektivní správy i místem sídla kolektivního správce na území České republiky. Tento požadavek byl však ze zákona vypuštěn⁹², neboť odporoval Evropskou unií garantovanému právu na svobodu usazování⁹³.

Jestliže by došlo k situaci, kdy určitý subjekt vykonává kolektivní správu bez řádně uděleného oprávnění od Ministerstva kultury, vůbec by se o výkon kolektivní správy nejednalo. Z autorského zákona žádný postih pro toto jednání neplyne, nicméně při jeho soustavnosti by bylo možné uvažovat o tom, že toto jednání je neoprávněným podnikáním a porušuje tak předpisy o živnostenském podnikání, předpisy na ochranu hospodářské soutěže nebo předpisy trestního práva⁹⁴.

4.3 Následný dohled nad kolektivními správci

Ministerstvo kultury je v souladu s autorským zákonem správním orgánem příslušným nejen k udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy, ale i k výkonu následného dohledu nad kolektivními správci. Ze strany ministerstva jakožto dohledového orgánu jde o dohled

⁹⁰ Viz § 98 odst. 6 písm. c) autorského zákona.

⁹¹ Viz http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/08081786_cs.htm.

⁹² Novelou autorského zákona č. 168/2008 Sb.

⁹³ Více viz např. TŮMA, P. *Nad problematikou souladu českého autorského práva s právem ES*. <http://www.epravo.cz/top/clanky/nad-problematikou-souladu-ceskeho-autorskeho-prava-spravem-es-17035.html>.

⁹⁴ TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 690.

nad tím, zda kolektivní správce dodržuje veškeré podmínky stanovené autorským zákonem pro získání oprávnění k výkonu kolektivní správy. Tyto podmínky je kolektivní správce povinen plnit po celou dobu výkonu kolektivní správy a jejich porušení může vést k sankcím ze strany ministerstva, které mohou vyvrcholit až odebráním oprávnění k výkonu kolektivní správy. Kolektivní správci jsou ze strany ministerstva kontrolováni co do účelnosti a řádného výkonu kolektivní správy a souladu své činnosti se zásadami péče dobrého hospodáře. Ministerstvo kontroluje i to, zda ze strany kolektivních správců nedochází k diskriminačnímu jednání jak k zastupovaným nositelům práv, tak k uživatelům předmětů ochrany. Rozdílný přístup by zároveň mohl zakládat jednání kolektivního správce porušující pravidla hospodářské soutěže, což ovšem není záležitostí spadající pod dohledové kompetence Ministerstva kultura, ale oblastí spadající pod Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „ÚOHS“)⁹⁵.

V rámci dohledu a v souvislosti s ním jsou kolektivní správci povinni ministerstvu poskytovat v jím stanovené přiměřené lhůtě pravdivé a úplné informace a jim odpovídající součinnost.

Při zjištění závad v dodržování autorského zákona může ministerstvo kolektivnímu správci uložit povinnost k nápravě těchto nedostatků, k níž stanoví příslušnou lhůtu a může též ukládat pokuty⁹⁶. Při nedodržení těchto povinností může ministerstvo udělit kolektivnímu správci pokutu ve výši až 100 000,-Kč a to i opakovaně do maximální celkové výše 500 000,- Kč⁹⁷.

Jestliže ministerstvo kdykoliv během dohledu nad kolektivním správcem zjistí, že dochází k porušování povinností vyplývajících kolektivnímu správci z autorského zákona, může uložit kolektivnímu správci pokutu až do výše 500 000,-Kč to i opakovaně. Pokutu lze uložit nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy ministerstvo zjistí, že došlo k porušení

⁹⁵ Až do novely autorského zákona v roce 2005 byly kompetence mezi ministerstvem a ÚOHS nejasně vymezené, což se negativně odráželo na efektivitě dohledu nad danou oblastí. Více viz TELEC I. *Okolnosti novely autorského zákona*. Právní rádce. 2005, č.3.

⁹⁶ Viz § 103 odst. 2 písm b) autorského zákona.

⁹⁷ Viz § 103 odst. 3 autorského zákona.

povinnosti. Při stanovení výše pokuty ministerstvo přihlíží k závažnosti porušení povinnosti a ke způsobenému následku⁹⁸.

Pokuty, které na základě dohledu ministerstvo od kolektivních správců vybere a které může i vymáhat, jsou ze zákona považovány za příjem Státního fondu kultury české republiky.

4.4 Odnětí oprávnění kolektivnímu správci

Pokud ze strany kolektivního správce dochází k porušování povinností plynoucích mu z autorského zákona a ani ve stanovené lhůtě nesjedná nápravu, může být ze strany Ministerstva kultury přikročeno ke krajnímu řešení, kterým je odebrání oprávnění k výkonu kolektivní správy⁹⁹. Rozhodnutí o úplném odnětí oprávnění k výkonu kolektivní správy a tím pádem i faktickému zániku kolektivního správce doposud nedošlo¹⁰⁰. Spíše než o sankčním charakteru tak můžeme uvažovat o charakteru prevenčním, který toto oprávnění Ministerstva kultury vůči kolektivním správcům má a ke kterému by mohlo přikročit v případě závažného porušování povinností kolektivního správce vůči nositelům práv nebo uživatelům předmětů ochrany.

Kromě výše uvedených případů, kdy je na diskreci ministerstva, zda k odnětí oprávnění přistoupí, počítá autorský zákon i s případy, kdy ministerstvo oprávnění k výkonu kolektivní správy musí¹⁰¹. Jedná se o situace, kdy ministerstvo dojde ke zjištění, že v době udělení oprávnění nebyly žadatelem splněny předpoklady pro udělení oprávnění, anebo tyto po udělení oprávnění odpadly, a nedojde-li k nápravě v ministerstvem stanovené přiměřené lhůtě, anebo nelze-li nápravu zjednat. Mimo to je ministerstvo povinno oprávnění odejmout, jestliže je o to kolektivním správcem požádáno¹⁰².

⁹⁸ Viz § 103 odst. 4 autorského zákona.

⁹⁹ Viz § 99 odst. 2 autorského zákona.

¹⁰⁰ V minulosti vedlo Ministerstvo kultury řízení s kolektivním správcem OAZA ohledně odnětí části oprávnění k výkonu kolektivní správy pro zvukovou oblast. Blíže bude o genezi práv spravovaných kolektivním správcem OAZA pojednáno v kapitole 5. této práce.

¹⁰¹ Viz §99 odst. 1 autorského zákona.

¹⁰² V tomto případě oprávnění k výkonu kolektivní správy zanikne dle § 99 odst. 4 autorského zákona posledním dnem kalendářního roku, ve kterém uplyne 6 měsíců ode dne doručení takové žádosti ministerstvu.

5. Přehled kolektivních správců působících na území České republiky

V současné době na základě v předchozí kapitole uvedených podmínek působí na území České republiky celkem šest subjektů, kterým bylo uděleno příslušné oprávnění k výkonu kolektivní správy. Právní formou, pod kterou tyto subjekty vykonávaly svou činnost, bylo před nabytím účinnosti¹⁰³ občanského zákoníku občanské sdružení¹⁰⁴. Občanský zákoník pak s nabytím účinnosti zavedl do českého právního řádu právní formu spolku a na občanská sdružení se začalo automaticky nahlížet jako na spolky¹⁰⁵. Tato změna se pochopitelně dotkla i kolektivních správců. V této kapitole budou jednotliví kolektivní správci v krátkosti představeni a bude stručně charakterizována jejich činnost.

5.1 OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z.s.

OSA je v současnosti největším a zároveň i nejstarším kolektivním správcem na našem území. Historie tohoto kolektivního správce sahá až do roku 1919, kdy došlo k založení Ochranného sdružení československých skladatelů, spisovatelů a nakladatelů hudebních v Praze, zaps. společ. s.r.o., na jehož činnost současný kolektivní správce bezprostředně navazuje.

V praxi OSA na základě oprávnění Ministerstva kultury¹⁰⁶ zastupuje při výkonu kolektivní správy autory hudby, autory písňových textů, nakladatele hudebních děl¹⁰⁷ a dědice těchto subjektů. V roce 2014 zastupovala OSA celkem 8 494 domácích nositelů práv, z toho 5 266 autorů, 3 119 dědiců a 109 nakladatelů a k tomu ještě více než jeden milion zahraničních nositelů práv¹⁰⁸.

OSA vykonává kolektivní správu k následujícím povinně kolektivně spravovaným právům: právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu na podkladě

¹⁰³ Tedy do 1. ledna 2014.

¹⁰⁴ Podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

¹⁰⁵ dle §3045 občanského zákoníku.

¹⁰⁶ Uděleného rozhodnutími č.j. 4449/2001 ze dne 28. února 2001, č.j. 1306/2003 ze dne 30. ledna 2003 a č.j. 10334/2006 ze dne 27. října 2006, ve znění ze dne 8. 11. 2006.

¹⁰⁷ Nezaměňovat se subjekty, které dle §2384 občanského zákoníku, pouze uzavírají tzv. nakladatelskou smlouvu.

¹⁰⁸ Údaje platné k 31. 12. 2014 dle Výroční zprávy OSA dostupné na internetové adrese http://www.osa.cz/media/129714/osa_rocenka2014.pdf.

zvukového nebo zvukově-obrazového záznamu¹⁰⁹, právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam¹¹⁰, právo na užití kabelovým přenosem děl hudebních s textem či bez textu s výjimkou hudebně dramatických děl.

Kromě povinně kolektivně spravovaných práv vykonává OSA činnost i v rámci dobrovolné kolektivní správy, kde na smluvním základě je možno nechat se zastoupit k autorským právům majetkovým a majetkovým právům s autorským právem souvisejícím. Těmito právy se rozumí: práva při veřejném provozování děl fyzickými osobami při živém provozování a jeho přenosu nebo prostřednictvím technických zařízení při provozování ze záznamu a jeho přenosu a provozování rozhlasového či televizního vysílání, práva při vysílání děl rozhlasem či televizí a přenosu rozhlasového a televizního vysílání, práva při rozmnožování děl v provedení výkonnými umělci, práva při rozšiřování rozmnoženin děl zaznamenaných na zvukových či zvukově obrazových nosičích jejich prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva, práva při pronájmu a půjčování rozmnoženin děl zaznamenaných na zvukových nebo zvukově obrazových nosičích a práva při dalším sdělování děl veřejnosti včetně zpřístupňování děl způsobem, při kterém kdokoli může mít k nim přístup na místě a v čase podle své vlastní volby, zejména počítačovou či obdobnou sítí. OSA kromě zastupování v rámci kolektivní správy umožňuje vybraným subjektům¹¹¹ stát se členy OSA, což jim dá možnost podílet se na rozhodování a chodu kolektivního správce jako takového. Nadto OSA působí v kulturní oblasti, mimo jiné prostřednictvím Hudební nadace OSA¹¹². Každoročně rovněž OSA pořádá vyhlášení výročních cen OSA.

5.2 INTERGRAM, nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů, z.s.

Intergram je co do objemu zinkasovaných příjmů druhým největším kolektivním správcem působícím na území ČR. Jako občanské sdružení byl založen v roce 1990 jako

¹⁰⁹ OSA je jediným subjektem oprávněným k výběru odměn pro všechny nositele příslušných majetkových práv. Ostatním kolektivním správcům takto vybrané odměny převádí v rámci nuceného zastoupení při inkasní činnosti kolektivního správce.

¹¹⁰ Platí stejně jako u předchozího.

¹¹¹ Subjekty musí splnit podmínky obsažené ve stanovách OSA, především musí být minimálně 5 let OSA zastoupení a musí splnit kritérium minimální výše inkasovaných autorských odměn.

¹¹² Nadace byla založena v roce 1998 za účelem podpory hudebních projektů.

organizace, která zastupovala nejprve pouze výkonné umělce a výrobce zvukových záznamů a následně jí bylo uděleno oprávnění¹¹³ k zastupování i držitelů tzv. příbuzných práv, tedy výkonné umělce a výrobce obrazových a zvukových záznamů při výkonu kolektivní správy jejich majetkových práv. Fakticky tímto rozšířením zastupovaných subjektů došlo k tomu, že Intergram nahradil Ochranné středisko výkonných umělců působící do té doby při OSA.

Intergram kolektivně spravuje nikoliv autorská práva, ale práva s autorským právem související, konkrétně se jedná o práva výkonných umělců a výrobců zvukových záznamů. Laicky řečeno, rozdíl mezi OSA a Intergramem spočívá v tom, že první kolektivní správce zastupuje autory, tedy skladatele a textaře, kdežto druhý zpěváky, hudební skupiny či jiné umělce, kteří díla autorů a jako výkonní umělci interpretují a zároveň Intergram zastupuje i výrobce záznamů těchto interpretací. V praxi mohou a nemusí oba subjekty splývat v jedné osobě, kdy interpret je zároveň autorem hudby i textu nebo být rozděleny mezi osob několik.

V rámci povinné kolektivní správy vykonává Intergram kolektivní správu k následujícím právům: k právům vztahujícím se k užití uměleckého výkonu, zaznamenaného na zvukový záznam vydaný k obchodním účelům, vysílaným rozhlasem nebo televizí, k právům vztahujícím se k užití zvukového záznamu, vydaného k obchodním účelům, vysíláním rozhlasem nebo televizí, k právům vztahujícím se ke zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu na podkladě zvukového nebo zvukově-obrazového záznamu, k právům vztahujícím se k pronájmu originálu nebo rozmnoženiny výkonu výkonného umělce na zvukový nebo zvukově-obrazový záznam a k právům vztahujícím se k užití kabelových přenosů živých výkonů a výkonů zaznamenaných na zvukový záznam.

Intergram je jako kolektivní správce oprávněn i k výkonu dobrovolné kolektivní správy na smluvním základě. Touto cestou může Intergram vykonávat kolektivní správu k právům na vysílání již vysílaných uměleckých výkonů na zvukovém záznamu nevydaném k obchodním účelům, k právům na provozování uměleckých výkonů ze zvukového a zvukově obrazového záznamu vydaného k obchodním účelům a k právu k provozování

¹¹³ Původní oprávnění k výkonu kolektivní správy nahradilo nové rozhodnutí Ministerstva kultury o udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy č.j.209/2001 ze dne 23. března 2001.

rozhlasového nebo televizního vysílání uměleckých výkonů, zvukových záznamů nebo zvukově obrazových záznamů. Právo na užití děl prostřednictvím rozhlasového a televizního vysílání¹¹⁴ Intergram kolektivně spravuje i pro kolektivního správce OAZA a to na základě smlouvy o pověření.

Intergram v současnosti¹¹⁵ zastupuje na základě individuálních uzavřených smluv 14 146 výkonných umělců a 1 122 výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů. Mimo to na základě povinné kolektivní správy Intergram zastupuje nad rámec výše uvedených uzavřených smluv dalších 72 452 nositelů práv z ČR a přes 324 tisíc zahraničních nositelů práv.

5.3 Ochranná asociace zvukařů – autorů, z.s. (OAZA)

Ochranná asociace zvukařů – autorů (OAZA) je nejmladším kolektivním správcem působícím na území ČR. K založení OAZA došlo v roce 2003, ale k udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy Ministerstvem kultury došlo až v roce 2006¹¹⁶.

Proces udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy kolektivnímu správci OAZA byl poněkud problematický. Ministerstvo kultury řešilo problém toho, zda profesní skupině zvukařů – autorů neboli mistrů zvuku vůbec náleží právo být považována za autorskou tvůrčí profesi a zdali výsledky práce této profesní skupiny vůbec naplňují definici autorského díla tak, jak jej chápe autorský zákon. Ministerstvo kultury nejprve žádost o udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy OAZA odmítlo s odůvodněním neúčelnosti a nedostatečné reciprocity výkonu kolektivně spravovaných práv pro české autory v zahraničí a zahraniční autory v ČR¹¹⁷.

Zamítavé rozhodnutí Ministerstva kultury bylo OAZA soudně napadeno a věcně a místně příslušný Městský soud v Praze dané rozhodnutí zrušil a nařídil nové projednání žádosti o udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy. V novém řízení pak došlo k udělení potřebného oprávnění k výkonu kolektivní správy a tím pádem i k uznání

¹¹⁴ S výjimkou děl, která jsou užívána v prostorách určených k soukromému užívání osobami ubytovanými na základě poskytování služeb spojených s ubytováním.

¹¹⁵ Údaj platný k 30. 4. 2015, dle výroční zprávy publikované ve Zpravodaji Intergramu, dostupné na internetové adrese <http://www.intergram.cz/files/zpravodaj2015.pdf>.

¹¹⁶ Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 10145/2003, ze dne 15. 11. 2006.

¹¹⁷ Fakticky vzato v tomto ohledu OAZA nemá moc možností jak kýžené reciprocity dosáhnout, neboť na celém světě existují pouze 3 organizace vykonávající kolektivní správu pro zastoupené mistry zvuku.

postavení mistrů zvuku jako autorů, byť toto postavení je do dnes vnímáno poněkud diskutabilně, což ostatně konstatoval i Nejvyšší soud¹¹⁸.

OAZA kolektivně spravuje následující povinně kolektivně spravovaná práva mistrů zvuku: právo na odměnu za zhotovení rozmnožení díla pro osobní potřebu na podkladu zvukového nebo zvukově obrazového záznamu přenesením jeho obsahu pomocí přístroje na nenahraný nosič takového záznamu¹¹⁹, právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam¹²⁰ a právo na užití kabelovým přenosem.

Kolektivní správu na dobrovolném smluvním základu vykonává OAZA pro následující práva: právo na rozmnožování, právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla, právo na zpřístupňování díla veřejnosti způsobem, že kdokoliv může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby, zejména počítačovou nebo obdobnou sítí, právo na nedivadelní provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla, právo na vysílání díla rozhlasem či televizí a právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla. Jak již bylo zmíněno výše, správou práv na rozhlasové či televizní vysílání je za OAZA smluvně pověřen kolektivní správce Intergram.

5.4 DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura, z.s.

Dilia je třetím největším a zároveň druhým nejstarším kolektivním správcem na území ČR. K jeho založení došlo již v roce 1949 a od roku 1952 měl tento kolektivní správce výhradní právo k udílení svolení k veřejnému provozování chráněných děl slovesných, dramatických, hudebně-dramatických, choreografických a pantomimických, k užití těchto děl k přenesení na nástroje nebo na jiná zařízení určená k mechanickému přednesu, jakož i k veřejnému přednesu takovými nástroji nebo zařízeními, k šíření těchto děl rozhlasem nebo jinými technickými prostředky a k provádění zfilmovaných děl slovesných ve veřejných kinech.

¹¹⁸ Viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 177/2013 ze dne 6. 5. 2013.

¹¹⁹ Toto oprávnění zahrnuje pouze rozdělování odměn, které na základě uděleného oprávnění vybírá kolektivní správce OSA.

¹²⁰ Platí stejně jako u předchozího

V současnosti vykonává Dilia na základě příslušných oprávnění¹²¹ kolektivní správu práv autorů děl literárních, dramatických, hudebně-dramatických, choreografických, pantomimických a audiovizuálních¹²², scénické hudby zvláště vytvořené pro užití v díle dramatickém, choreografickém a pantomimickém s výjimkou hudby užití ze zvukového záznamu vydaného k obchodním účelům, děl vědeckých včetně děl kartografických a práv dabingových režisérů, kteří jsou autory mluvené složky audiovizuálních děl v jiném jazyce.

Dilia vykonává kolektivní správu následujících povinně kolektivně spravovaných práv: právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu¹²³, právo na užití díla kabelovým přenosem, právo na přiměřenou odměnu za pronájem díla a právo na odměnu za půjčování díla v knihovnách a vzdělávacích zařízeních.

Kolektivní správu dobrovolně kolektivně spravovaných práv na smluvním základě vykonává Dilia k následujícím právům: právo při výkonu práva užitím díla vysíláním rozhlasem či televizí, užitím díla provozováním rozhlasového či televizního vysílání, užitím díla provozováním ze zvukového či zvukově obrazového záznamu a přenosem takového provozování, užitím díla půjčováním jeho originálu nebo rozmnoženiny, užitím díla živým nedivadelním provozováním a přenosem takového provozování, užitím díla pronájmem jeho originálu nebo rozmnoženiny, užitím díla zhotovením jeho elektronické rozmnoženiny, užitím díla jiným než kabelovým přenosem vysílání.

Kromě činnosti kolektivního správce vykonává Dilia i mnohé další vedlejší aktivity jako hudební, divadelní, literární a mediální agenturní zastupování, vydavatelskou činnost, poskytování právní pomoci nebo pronájem hudebních materiálů k českým i zahraničním hudebně dramatickým dílům.

¹²¹ Oprávnění č.j. 10334/2006 ze dne 27. října 2006; oprávnění č.j. 12228/2008 ze dne 18. prosince 2008; oprávnění č.j. 18975/2008 ze dne 18. prosince 2008; oprávnění č.j. 380/1/2001 ze dne 5. listopadu 2001; oprávnění č.j. 380/2/2001 ze dne 6. listopadu 2006 ve znění rozhodnutí č.j. 4542/2007 ze dne 27. března; oprávnění č.j. 380/2001 ze dne 3. června 2005; oprávnění č.j. 5361/1/2005 ze dne 30. prosince 2005; oprávnění č.j. 7641/2005 ze dne 26. května 2005; oprávnění č.j. 8881/2006 ze dne 31. října 2006; oprávnění č.j. 10690/97 ze dne 1. října 1997; a oprávnění č.j. 6860/2003 ze dne 6. května 2003.

¹²² Za autora audiovizuálního díla je dle § 63 odst. 1 autorského zákona považován režisér, což představuje rozdíl oproti dramatickým dílům, kde je za autora považován ten, kdo uváděnou hru napsala a režisér je považován toliko za výkonného umělce.

¹²³ Stejně jako u kolektivního správce OAZA je i u kolektivní správy tohoto práva kolektivním správcem Dilia pověřen k výběru odměn kolektivní správce OSA a kolektivní správce Dilia následně pouze rozděljuje vybrané odměny.

5.5 Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audio vizuálních děl, z.s. (OOA-S)

Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audio vizuálních děl (OOA-S) vykonává činnost kolektivního správce na základě příslušného oprávnění¹²⁴ Ministerstva kultury od roku 1997. Jak název napovídá, vykonává OOA-S kolektivní správu k výtvarným dílům jako jsou například díla malířská, grafická nebo sochařská, k dílům fotografickým a k dílům vyjádřeným postupem podobným fotografii, k dílům užitého umění, k výtvarným dílům audiovizuálně užitým, jako jsou díla kameramanů, scénografů a kostýmních výtvarníků, a k dílům architektonickým včetně děl urbanistických.

Z povahy děl, na které působnost OOA-S dopadá je zřejmé, že některá z nich mohou být předmětem sporů o kolektivní správu s nimi souvisejících práv mezi OOA-S a kolektivním správcem Díla. K těmto sporům v minulosti skutečně docházelo a byly i předmětem soudních řízení a postupného odebrání a udělování jednotlivých dílčích oprávnění mezi kolektivními správci. Postavení OOA-S v té podobě, v jaké působí dnes, posvětil až Nejvyšší správní soud¹²⁵.

OOA-S spravuje v rámci povinné kolektivní správy tyto práva: právo na užití kabelovým přenosem děl, právo na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukově obrazový záznam, právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny pro osobní potřebu na podkladě zvukově obrazového záznamu přenesením jeho obsahu pomocí přístroje na nenahraný nosič takového záznamu a právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu na podkladě grafického vyjádření jejím přenesením pomocí přístroje k zhotovování tiskových rozmnoženin na jiný hmotný podklad, a to i prostřednictvím třetí osoby.

Kromě toho vykonává OOA-S i dobrovolnou kolektivní správu těchto práv: právo na rozmnožování díla, právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla, právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla, právo na vystavování originálu nebo

¹²⁴ V současnost době na základě rozhodnutí o udělení oprávnění Ministerstva kultury č.j. 10334/2006 ze dne 27. října 2006, č.j. 8881/2006 ze dne 31. října 2006 a č.j. MK-S 2797/2009 OAP ze dne 5. srpna 2009.

¹²⁵ Viz např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp.zn. 7 As 68/2012, 7 As 49/2011 nebo 5 As 16/2007.

rozmnoženiny díla, právo na sdělování díla veřejnosti jeho zpřístupňováním v nehmotné podobě, včetně zpřístupňování způsobem, že kdokoli může mít k dílu přístup v místě a čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí, právo na provozování díla ze záznamu a jeho přenos, právo na vysílání díla, právo na přenos televizního vysílání a právo na provozování televizního vysílání díla.

5.6 GESTOR – ochranný svaz autorský, z.s.

Kolektivní správce Gestor byl založen v roce 1997 a poskytuje na základě příslušného oprávnění¹²⁶ autorům kolektivní správu práva na odměnu při opětném prodeji originálu výtvarného díla uměleckého, tak jak jej chápe autorský zákon v §24. Toto právo je pak kolektivním správcem Gestor kolektivně spravováno v režimu povinné kolektivní správy.

Pro potřeby kolektivního správce chápe Gestor jako originál uměleckého díla například originály obrazů, kreseb, maleb, koláží, tapiserií, rytin, litografií a jiných grafických děl, ale i dílo sochařské, keramické, šperkařské nebo fotografické. Právo na odměnu se potom nevztahuje na díla architektonická, díla užitého umění nebo originální rukopisy či notové partitury.

Svou činnost Gestor fakticky realizuje tak, že monitoruje prodej výše uvedených výtvarných děl například v aukcích či obchodech s uměním. Osoby soustavně obchodující s uměleckými díly pak mají vůči kolektivnímu správci Gestor oznamovací povinnost ohledně opětného prodeje originálů uměleckých děl, jejíž nedodržení je stíženo pokutou ve výši až 50 000 Kč.

5.7 Další kolektivní správci

Mimo výše uvedených šesti subjektů nepůsobí v České republice žádný další kolektivní správce a v dohledné době ani vznik nového subjektu vykonávajícího kolektivní správu nemůžeme očekávat, neboť v současné době není již žádného autorského práva nebo práva s autorským právem souvisejícího, které by bylo zapotřebí kolektivně spravovat a již se tak nedělo prostřednictvím jednoho z již existujících kolektivních správců. Je však možné, že

¹²⁶ Rozhodnutí Ministerstva kultury o udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy č.j. 5106/2001, ze dne 24.5.2002

hypotetické právo, které si vyžádá vznik nového adekvátního kolektivního správce, v budoucnu vznikne v souvislosti s technologickým pokrokem.

Zajímavostí může být to, že téměř 10 let se o udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy ucházela Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany, která chtěla vykonávat kolektivní správu majetkových práv autorů počítačových programů. Žádost byla na Ministerstvo kultury podána v roce 2001 a k jejímu definitivnímu zamítnutí došlo v roce 2011, kdy ve věci rozhodoval Nejvyšší správní soud na základě předběžné otázky položené k ESD.

6. Bezdůvodné obohacení ve světle autorského práva a kolektivní správy

Institut bezdůvodného obohacení patří k jedněm z nejstarších soukromoprávních institutů reparační povahy. Koncept bezdůvodného obohacení jako jednoho z projevů zásady *neminem laedere*¹²⁷ byl známý již v římském právu a nezdůvodné obohacení je pochopitelně jako jeden ze zásadních institutů upraveno i v současném platném právním řádu.

Základním právním předpisem, který upravuje bezdůvodné obohacení je v českém právním řádu občanský zákoník, konkrétní úpravu nalezneme v jeho části čtvrté, hlavě IV, tedy mezi úpravou relativních majetkových práv, konkrétně závazků z jiných právních důvodů.

Občanský zákoník definuje bezdůvodné obohacení jako obohacení na úkor jiného bez spravedlivého důvodu a zároveň stanoví obohacenému povinnost vydat ochuzenému, oč se obohatil¹²⁸. Bezprostředně po definici následuje v občanském zákoníku demonstrativní výčet možných skutkových podstat jednání, které naplňuje znaky bezdůvodného obohacení¹²⁹. Za bezdůvodné obohacení zákon považuje takový majetkový prospěch, který je získán plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za obohaceného bylo plněno, co měl po právu plnit sám. Vzhledem k tomu, že se jedná o demonstrativní výčet, počítá zákon

¹²⁷ Lat. nikomu neškodit.

¹²⁸ Viz § 2991 odst. 1 občanského zákoníku.

¹²⁹ Viz § 2991 odst. 2 občanského zákoníku.

s možností dosažení bezdůvodného obohacení i jinou cestou, což bude vždy posuzováno vzhledem ke konkrétním okolnostem.

Pochopitelně i autorské právo s institutem bezdůvodného obohacení počítá, nicméně vzhledem ke své vlastní specifčnosti disponuje i vlastní úpravou¹³⁰ a vlastními prostředky ochrany autorských práv, tedy i vlastní úpravu práva na vydání bezdůvodného obohacení¹³¹, která je k obecné úpravě v občanském zákoníku v poměru speciality.

Z pohledu kolektivního správce je zásadní to, že autorský zákon dává kolektivním správcům oprávnění domáhat se nároku na vydání bezdůvodného obohacení z neoprávněného výkonu kolektivně spravovaných práv vlastním jménem na účet zastupovaných nositelů práv¹³². Kolektivní správce je přitom v rámci příslušného oprávnění povinen postupovat odborně a s péčí řádného hospodáře.

6.1 Specifika autorskopravní úpravy bezdůvodného obohacení

Speciální úprava institutu bezdůvodného obohacení v rámci autorského práva je specifická tím, že na rozdíl od úpravy obecné má autorskopravní pojetí velmi tenkou hranici mezi bezdůvodným obohacením a náhradou škody, konkrétně ušlého zisku. Obecně můžeme říci, že bezdůvodné obohacení směřuje k navrácení neoprávněně odčerpaných prostředků. Naproti tomu ušlý zisk vzniká a v rámci náhrady škody se nahrazuje jako ztráta toho, co by poškozený při pravidelném běhu událostí skutečně dosáhl, nebýt protiprávního jednání škůdce, jež mu zabránilo v získání tohoto prospěchu¹³³.

Autorský zákon tento rozdíl poněkud stírá, když stanoví, že neoprávněný uživatel autorským právem chráněných děl, který tato díla užívá bez toho, že získal potřebnou licenci, je povinen vydat bezdůvodné obohacení ve výši dvojnásobku odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem, a to bez ohledu na výši skutečného obohacení získaného neoprávněným užitím¹³⁴. Jediným

¹³⁰ Viz § 40 autorského zákona.

¹³¹ Základem této úpravy je § 40 odst. 4 autorského zákona.

¹³² Podle § 100 odst. 1, písm. i) má kromě oprávnění k domáhání se nároku na vydání bezdůvodného obohacení rovněž toto oprávnění k domáhání se nároku na náhradu škody a nároku na zdržení se neoprávněného výkonu kolektivně spravovaného práva, ledaže se nositel práva, je-li k tomu oprávněn, takového nároku domáhá sám nebo je to nehospodárné.

¹³³ Jak bylo judikováno např. Nejvyšším soudem v rozsudku sp. zn. 25 Cdo 2434/2004 ze dne 12. 5. 2005.

¹³⁴ Viz § 40 odst. 4 autorského zákona.

významným rozdílem mezi ušlým ziskem a bezdůvodným obohacením, jak je chápe autorské právo, je to, že zatímco u ušlého zisku jakožto jedné z forem náhrady škody je vyžadováno zavinění a to alespoň nedbalostní, ke vzniku bezdůvodného obohacení dochází pokaždé, když dojde k neoprávněnému užití chráněných děl a to bez ohledu na zavinění.

Z výše uvedeného vyplývá, že autorskoprávní chápání bezdůvodného obohacení svou povahou připomíná soukromoprávní pokutu, jelikož se jedná ve své podstatě o sankci za neoprávněné užití chráněných děl¹³⁵.

Nárok na požadování vydání bezdůvodného obohacení ve výši dvojnásobku obvyklé licenční odměny je limitován¹³⁶ případy, kdy uživatel chráněných děl vešel s kolektivním správcem v jednání směřujícímu k uzavření patřičné licenční smlouvy, ať už sám nebo prostřednictvím osoby oprávněné hájit zájmy v ní sdružených uživatelů¹³⁷, prostřednictvím zprostředkovatele¹³⁸ nebo tehdy, kdy uživatel některého z kolektivních správců požádal o ustavení společného zástupce¹³⁹. V těchto případech není kolektivní správce oprávněn požadovat vydání bezdůvodného obohacení ve výši dvojnásobku licenční odměny, ale není však limitován v tom, aby i v těchto případech nemohl domáhat se vydání bezdůvodného obohacení ve výši jednonásobku dle obecných právních předpisů, tedy občanského zákoníku¹⁴⁰.

Vzhledem k tomu, že právní teorie chápe náhradu škody a bezdůvodné obohacení jako dva samostatné a na sobě nezávislé nároky, není teoreticky vyloučeno ani domáhání se nároku na náhradu škody a nároku na vydání bezdůvodného obohacení kumulativně. Otázkou pak je, zdali je tento teoretický konstrukt uplatnitelný v autorskoprávní rovině, což by fakticky mělo za následek to, že oprávněná osoba by se prostřednictvím kolektivního správcem mohla domáhat po neoprávněném uživateli trojnásobku autorské odměny, neboť jednonásobek by padl na náhradu škody a kumulativně požadovaný dvojnásobek pak na bezdůvodné obohacení dle § 40 odst. 4 autorského zákona.

¹³⁵ Blíže viz TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 435.

¹³⁶ Viz § 100a autorského zákona.

¹³⁷ V oblasti vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivními správci se typicky bude jednat například o Asociaci hotelů a restaurací, která sdružuje některé provozovatele hotelových a restauračních zařízení.

¹³⁸ Tak, jak jej chápe § 102 autorského zákona.

¹³⁹ Blíže viz § 101 odst. 11 autorského zákona.

¹⁴⁰ Viz § 100a, odst. 2 autorského zákona.

Například Křest'ánová ve svém příspěvku do sborníku otázek týkajících se autorskoprávní tematiky¹⁴¹ se domnívá, že teoretický souběh je za určitých okolností možný i v autorskoprávní rovině, neboť autorský zákon není postaven na principu nároku na souhrnný paušál („balíček“) zahrnující i škodu a nemajetkovou újmu, tedy vedle nároku na bezdůvodné obohacení přichází v úvahu i nárok na přiměřené zadostiučinění v penězích a náhrada škody. Zároveň je v příspěvku zmíněna obecná zásada, že právo na náhradu škody předchází nároku na vydání bezdůvodného obohacení. Teorie pak dále uvádí, že pokud určitý skutek naplňuje znaky obohacení, pak se jedná o obohacení¹⁴². Případem, kdy by hypoteticky mohlo k souběžnému nároku na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení dojít je situace, kdy osoba bude neoprávněně prodávat nahrávku děl, která měla být oficiálně v prodeji až za delší dobu¹⁴³. Nárok na vydání bezdůvodného obohacení by v tomto případě vznikl z užití díla bez licenčního oprávnění a nárok na náhradu škody za snížený zisk z následného legálního prodeje nahrávky po jejím uvedení na trh.

Problematikou souběhu nároků na náhradu škodu a na vydání bezdůvodného obohacení se zabýval i Nejvyšší soud. V trestní věci¹⁴⁴ se Nejvyšší soud zabýval skutečností, že do 30. 6. 2011 měl poškozený v rámci trestního řízení možnost uplatňovat pouze nárok na náhradu škody a už ne na vydání bezdůvodného obohacení, jelikož kolektivnímu správci nelze v rámci trestního řízení přiznat postavení poškozeného dle § 43 odst. 3 trestního řádu¹⁴⁵. Soud zde jednoznačně konstatoval, že na straně obviněného vzniklo bezdůvodné obohacení ve výši dvojnásobku licenční odměny dle § 40 odst. 4 autorského zákona, nicméně trestní soud není oprávněn o tomto nároku rozhodovat v rámci adhezního řízení a tedy jej ani přiznávat k náhradě, i když k jeho vzniku došlo v souvislosti s prokázanou trestnou činností. Jinými slovy Nejvyšší soud v této zdánlivě nesouvisející věci jasně určil, že kolektivní správce je oprávněn domáhat se pouze vydání bezdůvodného obohacení, které vzniká neoprávněným užitím kolektivním správcem spravovaných chráněných děl, ač

¹⁴¹ KŘEŠŤANOVÁ, V. *Některé otázky k transpozici čl. 13 směrnice o dodržování práv duševního vlastnictví – alternativní výpočet majetkových nároků při porušování práv duševního vlastnictví*. In KŘÍŽ, J. a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových 2011*. Praha: Univerzita Karlova, 2012, s. 65.

¹⁴² TELEČEK, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 433.

¹⁴³ MATĚJČIČNÝ, T. *Kolektivní správa autorských práv*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 53.

¹⁴⁴ Viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tz 11/2011 ze dne 11. 5. 2011.

¹⁴⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

domáhání se náhrady škody autorský zákon v § 100 odst. 1, písm. i) v soukromoprávní rovině teoreticky připouští.

6.2 Daňové aspekty autorskoprávního pojetí bezdůvodného obohacení

Zajímavým specifikem bezdůvodného obohacení vymáhaného kolektivními správci je jeho dopad do daňové oblasti. Na základě judikatury¹⁴⁶ platí, že bezdůvodné obohacení je pro účely jeho vymáhání vypočítáváno jako dvojnásobek příslušné obvyklé autorské odměny navýšený o příslušnou sazbu daně z přidané hodnoty a to bez ohledu na skutečnost, že příjmy z bezdůvodného obohacení nepovažuje zákon o dani z přidané hodnoty¹⁴⁷ za zdanitelný příjem. Ani samotné vrchní soudy nejsou v názoru jednotné. Vrchní soud v Olomouci například v jednom ze svých rozhodnutí¹⁴⁸ týkajícím se sporu kolektivního správce s lázeňským zařízením stanovil, že s přihlédnutím k tomu, že komplexní lázeňská péče včetně ubytování a dalších doplňujících služeb je bez ohledu na formu úhrady osvobozena od daně, je na místě vypočítávat bezdůvodné obohacení bez započtení daně z přidané hodnoty.

7. Proces vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem

Ve své každodenní praktické činnosti přichází kolektivní správce s institutem bezdůvodného obohacení v souvislosti s neoprávněnou veřejnou produkcí¹⁴⁹ děl chráněných autorským právem. Takováto neoprávněná veřejná produkce nastane tím, že na provozovnách, které podnikající fyzické i právnické osoby¹⁵⁰ užívají ke svému podnikání, dojde ke zpřístupnění autorským právem chráněných záznamů širší veřejnosti prostřednictvím k tomu způsobilých zvukových a zvukově obrazových zařízení¹⁵¹.

¹⁴⁶ Např. rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 Co 366/2010 ze dne 31. 5. 2011

¹⁴⁷ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

¹⁴⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 1 Co 494/2013 ze dne 26. 6. 2014.

¹⁴⁹ Za veřejnou produkci je považováno takové sdělování autorským právem chráněných záznamů veřejnosti, při kterém dojde k přesáhnutí rámce užití pro osobní potřebu fyzické osoby. Jedná se tedy o sdělování k tomu technicky způsobilým zařízením v prostorách přístupným veřejnosti, při kterém je dosahováno přímého či nepřímého hospodářského prospěchu.

¹⁵⁰ Tedy podnikatelé dle § 420 občanského zákoníku.

¹⁵¹ Zvukovými zařízeními jsou chápána rádia, jukeboxy a rozličné přehrávače autorským právem chráněných záznamů zaznamenaných na gramodeskách, kazetách, diskových, datových nebo jiných záznamových médiích. Zvukově obrazovým zařízením se pak myslí televize, počítače, projektory a další elektronická zařízení schopná souběžného přenosu obrazu a zvuku.

K veřejné produkci dochází, jak je patrné z výše uvedeného, při užívání autorským právem chráněných děl jejich sdělováním veřejnosti prostřednictvím rozhlasového a televizního vysílání. Toto sdělování autorský zákon ve svém § 23 chápe jako zpřístupňování díla vysílaného rozhlasem či televizí pomocí přístroje technicky způsobilého k příjmu rozhlasového či televizního vysílání. Toto ustanovení ve své větě druhé a třetí pak obsahuje jistá ohraničení, která faktický výkon kolektivní správy poněkud komplikují tím, že do něj vnášejí sporné elementy. Tyto nejasnosti se pak projeví v případech sdělování veřejnosti na hotelových pokojích a v pokojích lázeňských zařízení¹⁵².

Pro správné pochopení mechanismu sdělování díla veřejnosti je potřeba si vymezit jak pojem provozování rozhlasového a televizního vysílání, tak pojem veřejnosti. Co se provozování týče, nejedná se ani tak o faktické vnímání signálu jeho příjemci, ale o poskytnutí možnosti tento signál vnímat¹⁵³. To dává právní základ fungování teorie potenciální recepce díla, na které pak fungování kolektivní správy v dané oblasti stojí. Tato teorie znamená, že k provozování dochází již samotným momentem, kdy je nabídnuta možnost k provozování děl a jejich zpřístupnění veřejnosti a to bez ohledu na to, zda je ze strany veřejnosti tato nabídka akceptována.

K vymezení pojmu veřejnosti je potřeba mít na paměti to, že ve světle účelu autorského práva je nutné tento pojem vykládat tak, aby bylo dosaženo co nejširší možné míry ochrany autorů a ostatních nositelů autorských a příbuzných práv. Za veřejnost tak můžeme chápat individuálně neurčitý, ale dostatečně vysoký¹⁵⁴ počet osob, kterým je dílo sdělováno, a to bez ohledu na to, zda se tak děje ve veřejných nebo soukromých prostorech¹⁵⁵. Dalším nezbytným kritériem pro naplnění znaků sdělování veřejnosti, které toto sdělování odlišuje od užití pro osobní potřebu, je cíl, který při sdělování sleduje provozovatel, tedy to, zda sdělování, dosahuje přímého nebo alespoň nepřímého hospodářského prospěchu. Tím pádem může ke sdělování veřejnosti docházet i tam, kde například na provozovně není

¹⁵² Dané problematice se v rámci této diplomové práce věnuje kapitola 9.

¹⁵³ Viz TELEČEK, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, s.273.

¹⁵⁴ K podmínce dostatečně vysokého počtu osob viz např. bod 32 rozsudku SDEU sp. zn. C-607/11 ve věci ITV Broadcasting ze dne 7.3.2013.

¹⁵⁵ O sdělování veřejnosti v soukromých prostorech, tedy v hotelových pokojích a pokojích lázeňských zařízení bude blíže pojednáno v kapitole 9. této diplomové práce.

žádná veřejnost, když ale existuje reálný předpoklad, že by tam být mohla¹⁵⁶.

Neoprávněnost dané veřejné produkce je pak dána tím, že provozovatel dané provozovny, kde k veřejné produkci dochází, je ze zákona¹⁵⁷ povinen uzavřít příslušné licenční smlouvy s kolektivními správci oprávněnými ke správě relevantních práv. V případě, že provozovatel této své zákonné povinnosti nedostojí, je veřejná produkce na jeho provozovně neoprávněná. Porušením příslušných kolektivně spravovaných práv dojde na straně provozovatele ke vzniku bezdůvodnému obohacení, které je kolektivní správce, který tato práva spravuje, oprávněn vymáhat.

7.1 Sběr podkladů

V prvotní fázi předcházející samotnému vymáhání bezdůvodného obohacení musí nejprve kolektivní správce zjistit, zda bezdůvodné obohacení na straně provozovatele vůbec vzniklo. Tato fáze získávání podkladů probíhá formou namátkových kontrol provozoven, které vykonávají kolektivním správcem k tomu pověřeni kontroloři. Ti vybavení fotografií opatřenou průkazkou, která je jako kontrolora daného kolektivního správce identifikuje, obchází rozličné provozovny¹⁵⁸, kde přímo na místě zjišťují, zda k veřejné produkci dochází či nikoliv.

Kontrolor po vstupu do provozovny vlastním vnímáním zjistí, zda na dané provozovně dochází k veřejné produkci zvukových nebo zvukově obrazových záznamů, tedy jestli zde například slyšitelně hraje rádio či jiná forma reprodukované hudby nebo zda je v prostorách provozovny umístěna hrající televize či monitor. Následně kontrolor vyhledá pracovníka dané provozovny, ideálně přímo provozovatele¹⁵⁹, se kterým po předložení průkazu kontrolora sepíše o zjištěných skutečnostech záznam o provedené kontrole (kontrolní

¹⁵⁶ Tento závěr zastává i Nejvyšší soud, například v usnesení sp.zn. 5 Tdo 160/2005 ze dne 1.5.2005.

¹⁵⁷ Autorský zákon stanoví pro chráněná díla autorů i výkonných umělců zákaz jejich užití bez předchozího udělení oprávnění k tomuto užití a úhrady odměny za toto užití. Souhlasu je dosahováno zavřením licenční smlouvy s kolektivním správcem a úhrady odměny zaplacením částky stanovené v souladu s příslušným sazebníkem kolektivního správce danou licenční smlouvou.

¹⁵⁸ Nejčastěji jsou takto kontrolovány restaurace, bary, herny a hotely a dále pak provozovny zabývající se prodejem rozličných typů zboží (oblečení, potraviny, smíšené zboží atd.) nebo služeb (např. kadeřnictví, masážní salony atd.).

¹⁵⁹ Účast provozovatele během kontroly a následného sepisování záznamu o kontrole (kontrolního protokolu) není ze zákona nutná, postačí přítomnost jakékoliv osoby, např. obsluhy či prodáváče dané provozovny, neboť i jeho jednání je pro provozovatele závazné. Podrobněji bude o této problematice pojednáno dále v kapitole 8 této práce.

protokol). Důležitým podkladem je zároveň foto a případně i video dokumentace, kde kontrolor zaznamená identifikační štítek dané provozovny a dané zařízení, jehož prostřednictvím na provozovně dochází k veřejné produkci.

7.2 Kontrolní protokol a jeho náležitosti

Kontrolní protokol obsahuje údaj o datu a času kontroly, jméno kontrolora, identifikační údaje provozovatele a dané provozovny, zjištěný typ a počet zařízení, jehož prostřednictvím k veřejné produkci na provozovně dochází, časové období, po které na provozovně k veřejné produkci dochází. Zároveň kontrolní protokol obsahuje i kolonku „Další ujednání“ sloužící k případné specifikaci veřejné produkce na dané provozovně. Podpisem provozovatel nebo osoba jednající za provozovatele stvrzuje správnost údajů obsažených v kontrolním protokolu a převzetí jeho kopie opatřené na rubové straně poučením a kontaktními informacemi na kolektivního správce. Kontrolní protokol zároveň stanovuje provozovateli povinnost zjištěné nedostatky uvést do 15 dnů od data kontroly plně do souladu s autorským zákonem¹⁶⁰.

7.3 Vyhodnocování údajů získaných z kontrol

Po sesbírání údajů z kontrol od kontrolorů přistoupí kolektivní správce k jejich vyhodnocování, během kterého se rozhodne, zda na základě daných kontrol bude přistoupeno k vymáhání bezdůvodného obohacení. K tomu pochopitelně nedojde v těch případech, kdy kolektivní správce zjistí, že na danou provozovnu a dané zařízení má provozovatel řádně uzavřenou a zaplacenou licenční smlouvu, neboť v těchto případech bezdůvodné obohacení ani nemůže vzniknout a tudíž nepřipadá v úvahu ani jeho vymáhání¹⁶¹.

U těch případů, kdy k bezdůvodnému obohacení na straně provozovatele došlo a nedošlo z jeho strany ke sjednání nápravy je pak přistoupeno k samotnému procesu vymáhání bezdůvodného obohacení.

¹⁶⁰ Reálně tedy kontrolní protokol stanovuje provozovateli 15 denní lhůtu k uzavření licenční smlouvy s kolektivním správcem.

¹⁶¹ Časté jsou ale případy, kdy provozovatel má například více provozoven, ale licenční smlouvu má uzavřenou jen na některé, případně kdy má na provozovně uzavřenou licenční smlouvu jen na zvukové zařízení a nadto na provozovně provozuje i zvukově obrazové zařízení nebo naopak.

7.4 Mimosoudní vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem

První fází vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem je zaslání výzvy k vydání bezdůvodného obohacení provozovateli provozovny, na níž byla zjištěna neoprávněná veřejná produkce. Bezdůvodné obohacení je vymáháno ve výši odpovídající dvojnásobku obvyklé odměny¹⁶² stanovené sazebníkem kolektivního správce navýšené o sazbu DPH. Sazebník odměn pak zohledňuje pouze velikost obce, ve které se nachází provozovna, konkrétně stanoví vyšší měsíční sazbu pro obce s počtem obyvatel vyšším než 100 tisíc. Dále se pak výše vymáhaného bezdůvodného obohacení odvíjí od druhu a počtu zařízení, jehož prostřednictvím docházelo k veřejné produkci na provozovně¹⁶³ a podle počtu měsíců, po které k veřejné produkci na provozovně docházelo¹⁶⁴.

7.5 Soudní vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem a výkon rozhodnutí

V případě, že mimosoudní vymáhání bezdůvodného obohacení není úspěšné, přechází vymáhací proces do druhé fáze, kterou je soudní vymáhání bezdůvodného obohacení. Kolektivní správce jako žalobce u věcně a místně příslušného soudu¹⁶⁵ uplatní žalobou¹⁶⁶ na vydání bezdůvodného obohacení svou nárok na vydání bezdůvodného obohacení vůči

¹⁶² Viz § 40 odst. 4 autorského zákona

¹⁶³ Zde platí, že za zvuková zařízení je sazba nižší než za zařízení zvukově obrazová.

¹⁶⁴ Obecná praxe kolektivních správců je taková, že pokud provozovatel či osoba za něj během kontroly jednající nesdělí jiné datum zahájení veřejné produkce, vymáhá kolektivní správce bezdůvodné obohacení za období celého kalendářního roku s odkazem na soudní praxi, při které na přiznání nároku na vydání bezdůvodného obohacení na období celého kalendářního roku postačí kontrola provedená kdykoliv v průběhu kalendářního roku a skutečnost, že provozovatel po celý kalendářní rok provozoval danou provozovnu. Důkazní břemeno pak nese provozovatel, který musí relevantním způsobem doložit, že k veřejné produkci na jeho provozovně po celé období kalendářního roku nedocházelo, například tím, že provozovna byla po určité období veřejnosti uzavřena, provozovatel měl po určité období přerušené podnikání nebo zařízení, jehož prostřednictvím k veřejné produkci na provozovně dochází, bylo na provozovnu umístěno až v průběhu kalendářního roku a do té doby na provozovně žádné zařízení způsobilé k veřejné produkci nebylo.

¹⁶⁵ Věcně příslušné jsou pro tyto případy krajské soudy a to podle § 9 odst. 2) písm. g) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „občanský soudní řád“), neboť se jedná o spor vyplývající z práv duševního vlastnictví. Před rekodifikací soukromého práva byla věcná příslušnost krajských soudů stanovena v § 9 odst. 2 písm. b) občanského soudního řádu ještě explicitněji, když dané ustanovení výslovně uvádělo příslušnost krajských soudů rozhodovat v prvním stupni spory o nárocích na vydání bezdůvodného obohacení získaného na úkor toho, komu svědčí práva podle autorského zákona. Místně příslušný je pak dle § 85 odst. 2 a 3 občanského soudního řádu ten krajský soud, v jehož oboru má provozovatel jako podnikatel sídlo.

¹⁶⁶ Nejčastěji dochází k tomu, že kolektivní správci svůj nárok pro maximální zefektivnění vymáhání bezdůvodného obohacení uplatňují formou návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu dle § 174a občanského soudního řádu a ke standardnímu projednání pak dochází až tehdy, podá-li proti vydanému elektronickému platebnímu rozkazu žalovaný odpor.

provozovateli jako žalovanému. U soudního vymáhání je potřeba počítat s dalším navýšením celkové vymáhané částky, neboť samotné bezdůvodné obohacení je navýšeno o příslušenství v podobě úroků z prodlení a v případě úspěchu kolektivního správce ve věci i o povinnost náhrady nákladů soudního řízení.

Nedojde-li ani po vydání pravomocného rozhodnutí soudu k vydání bezdůvodného obohacení, přistoupí kolektivní správce k výkonu rozhodnutí prostřednictvím soudního exekutora, což pro provozovatele jako povinného s sebou nese další navýšení celkové dlužné částky o náhradu nákladů exekučního řízení a odměnu soudního exekutora. Výsledná situace, kdy díky bezdůvodnému obohacení ve výši často nedosahujícímu ani 10 tisíc korun je v exekučním řízení po provozovateli vymáhána částka v řádu desetitisíců korun je pak jedním z nejčastěji kritizovaných dopadů činnosti kolektivních správců. Nutno dodat, že kolektivní správce v žádném případě nenavyšuje vymáhanou částku z vlastní vůle. K nárůstu výsledné částky pro provozovatele dochází díky uplatnění zákonné možnosti řešení sporů soudní cestou kolektivním správcem a s tím spojenou povinností k náhradě nákladů řízení.

7.6 Určení výše bezdůvodného obohacení

K samotné výši částek vymáhaných kolektivními správci jako bezdůvodné obohacení nutno dodat, že tyto částky vychází ze sazebníků odměn, které pro každý rok kolektivní správci zveřejňují na svých internetových stránkách. Výše vymáhané částky je pak stanovena jako dvojnásobek sazebníkem stanovené měsíční odměny za dané zařízení při zohlednění počtu obyvatel obce, na jejímž území se nachází provozovna, vynásobený počtem měsíců, po které k veřejné produkci na provozovně docházelo. Tato částka je ještě navýšena o sazbu daně z přidané hodnoty¹⁶⁷. Pak za předpokladu, že bezdůvodné obohacení bude vymáháno za veřejnou produkci konanou prostřednictvím zvukového zařízení na provozovně v obci s 50 tisíci obyvateli po celý rok¹⁶⁸, bude výsledná vymáhaná částka činit

¹⁶⁷ Blíže viz kapitola 6 této diplomové práce.

¹⁶⁸ Při výpočtu je užito částek dle sazebníků platných pro rok 2016, pro roky předchozí se užije sazebníků platných na dané období. K reálnému vymáhání bezdůvodného obohacení za rok 2016 dojde ze strany kolektivních správců až v roce následujícím, tedy 2017.

u kolektivního správce OSA 6.805,81Kč¹⁶⁹ a u kolektivního správce INTERGRAM 4.559,28Kč¹⁷⁰. Pro výpočet výše bezdůvodného obohacení za použití zvukově obrazového zařízení je postup obdobný.

7.7 Zastoupení kolektivního správce advokátem

Soudní a ve většině případů i mimosoudní vymáhání bezdůvodného obohacení probíhá prostřednictvím zastoupení kolektivního správce advokátem. Tato praxe bývá často kritizována jako nevhodná, uměle navyšující náklady a nemorální. V první řadě, kolektivní správce má jako jakákoliv jiná právnická osoba na ústavní úrovni garantované právo na právní pomoc v řízení před soudy¹⁷¹. V druhé řadě danou problematikou se zabýval i Vrchní soud v Olomouci¹⁷², který konstatoval, že ač kolektivní správce disponuje vlastní právní oddělením, to se zabývá jinou agendou, než je vymáhání pohledávek z bezdůvodného obohacení.

Dle názoru vrchního soudu by naopak bylo neefektivní a nevhodné, kdyby byl kolektivní správce nucen namísto právního zastoupení advokátem zaměstnat další lidi řešící pouze agendu vymáhání bezdůvodného obohacení. Ve stejném rozhodnutí Vrchní soud zároveň rozhodl o nepoužitelnosti závěrů nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2984/09 týkajícího se nepřiznávání náhrady nákladů řízení žalobcům uplatňujícím své žalobní návrhy formou tzv. formulářových žalob.

8. Nejčastější úskalí vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem

Při samotném vymáhání bezdůvodného obohacení se kolektivní správci potýkají s četnými argumenty provozovatelů, proč by z jejich strany nemělo k vydání bezdůvodného obohacení vůbec dojít nebo by k němu nemělo dojít v kolektivním správcem požadované výši. Tyto argumenty často pramení z nepochopení příslušných zákonných ustanovení, na

¹⁶⁹ Viz sazebník odměn dostupný na internetových stránkách http://www.osa.cz/media/132347/sazebn%C3%ADk%20r%20%202016_final%20s%20dilia%20od%201.1.2016.pdf.

¹⁷⁰ Viz sazebník odměn dostupný na internetových stránkách http://www.intergram.cz/files/sazebnik_vp_2016_i.pdf.

¹⁷¹ Viz čl. 37, odst. 2 ústavního zákona č. 2/1993, Listina základních práv a svobod.

¹⁷² Viz usnesení Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 1 Co 204/2013 ze dne 20. 6. 2013.

základě kterých je vydání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem požadováno či špatném výkladu těchto ustanovení ze strany provozovatele. Mnohdy tyto argumenty provozovatelé uplatňují jen ze snahy se platbě bezdůvodného obohacení vyhnout, často s vědomím, že nemají šanci s nimi uspět. Nejčastěji v praxi se vyskytující argumenty se pokusíme níže rozebrat a zároveň je uvést na pravou míru.

8.1 Osobní přítomnost provozovatele v průběhu kontroly

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, problematickou může být otázka osobní přítomnosti provozovatele při kontrole na provozovně. Kontrolní protokol by v ideálním případě měl být opatřen vlastnoručním podpisem provozovatele, nejlépe i včetně razítka, postačí však podpis jakékoliv osoby přítomné kontrole za provozovatele, například prodavačky nebo obsluhy, v krajním případě nemusí být kontrolní protokol za provozovatele podepsán vůbec.

Námitku provozovatele, že kontrolní protokol osobně nepodepsal a personál prodejny nemá k podpisu žádné oprávnění či je mu podepisování jakýchkoliv dokumentů vnitřním předpisem zakázáno, nelze zohlednit, neboť provozovatele zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně pokud byl kontrolor jako třetí osoba v dobré víře, že jednáající osoba je k jednání oprávněna¹⁷³, což je v případě personálu nepochybně splněno.

8.3 Absence podpisu kontrolního protokolu

V případě absence podpisu či jeho odmítnutí ze strany provozovatele je kontrolní protokol i tak závazný, neboť se nejedná o smlouvu jakožto dvoustranný právní akt, který ke své platnosti vyžaduje podpis obou stran, ale o jednostranný záznam o zjištěných skutečnostech. Jestliže by se dospělo k závěru, že kontrolní protokol je bez podpisu provozovatele neplatný, byly by kontroly zcela bezúčelné, neboť by bez ohledu na zjištěné skutečnosti k jejich zneplatnění provozovatelům stačilo pouze nepodepsat kontrolní protokol.

¹⁷³ Viz § 430 odst. 2 občanského zákoníku.

8.4 Období, za které je bezdůvodné obohacení vymáháno

Často rozporovanou skutečností je období, za které je vydání bezdůvodného obohacení požadováno. Provozovatel nejčastěji namítá, že vydání bezdůvodného obohacení je požadováno v daném roce i za měsíce, které předcházely měsíci, ve kterém došlo ke kontrole, při které byla zjištěna neoprávněná veřejná produkce. Při určení období se vychází v první řadě z kontrolního protokolu sepsaného v průběhu kontroly, během které měl provozovatel povinnost dle ustanovení § 100 odst. 3 autorského zákona sdělit kolektivnímu správci veškeré informace nutné pro řádný výkon kolektivní správy, z čehož vyplývá, že je povinen sdělovat mimo jiné zahájení a případné ukončení veřejné produkce.

Nadto konstantní soudní praxe považuje nárok kolektivního správce za oprávněný za uplatněné kalendářní období celého kalendářního roku, když provozovatel po celé toto období podnikal v předmětné provozovně a zároveň je provedena byť i jedna kontrola, neboť nelze po kolektivním správci spravedlivě požadovat, aby prováděl kontroly v provozovně provozovatele opakovaně nebo dokonce každý den¹⁷⁴, když je zejména povinností provozovatele dodržovat povinnosti dle autorského zákona a požádat žalobce o uzavření řádné licenční smlouvy. Jestliže se provozovateli podaří kdykoliv v průběhu vymáhání bezdůvodného obohacení prokázat, že k veřejné produkci docházelo na provozovně po kratší období nebo tuto skutečnost uvede rovnou do kontrolního protokolu, je tato skutečnost pochopitelně kolektivním správcem zohledněna a období, za které je vydání bezdůvodného obohacení požadováno, je podle této skutečnosti upraveno.

8.5 Vlastnictví zařízení

Provozovatelé často namítají i to, že zařízení, jehož prostřednictvím dochází na provozovně k veřejné produkci, není v jejich vlastnictví, a tudíž nemohou mít odpovědnost za jeho používání. Toto je případ toho, když si například prodavačka přinese na provozovnu vlastní přenosné rádio, které pro ukrácení pracovní doby poslouchá. Jestliže prostřednictvím tohoto rádia, jakožto zvukového zařízení dochází na provozovně k veřejné produkci, kterou může vnímat širší okruh blíže neurčených osob, je za tuto veřejnou

¹⁷⁴ Což by navíc nepochybně dále navýšilo náklady, které by bylo nutno vynaložit z vybraných plnění pro nositele práv, které kolektivní správce zastupuje.

produkcí zodpovědný vždy provozovatel¹⁷⁵ a samotné vlastnictví zařízení je v dané věci bez právního významu.

Odpovědnost zaměstnanců či jiných osob v tomto případě nelze nikterak dovozovat naopak v takovém případě kolektivní správci považují odpovědnost provozovatele za objektivní, neboť je to právě provozovatel, který jako podnikatel při své činnosti vystupuje vůči třetím osobám svým jménem, byť konkrétní činnost může vykonávat prostřednictvím svých zaměstnanců. Vnitřní pokyny zaměstnavatele vůči zaměstnancům jsou pro posouzení dané věci naprosto bez právního významu, když jejich případné porušení si může zaměstnavatel řešit cestou pracovníprávní, což se ostatně v daných sporech často i děje.

8.6 Umístění zařízení v neveřejných prostorách

Problematickou k posouzení může být námitka provozovatele, že dané zařízení se nenachází ve veřejných prostorách provozovny, ale v prostorách soukromých, například v kanceláři. To samo o sobě nutně nemusí znamenat, že na provozovně nedochází k veřejné produkci. Určujícím faktorem je to, zda a jak je produkce z daného zařízení slyšitelná v rámci veřejných prostor provozovny. Je vždy nutné všechny případy individuálně posoudit s přihlédnutím ke všem okolnostem.

Jestliže opravdu například personálu kdesi ve skladu hraje rádio, které je slabě slyšitelné na provozovně, o veřejnou produkci půjde stěžít a vymáhání bezdůvodného obohacení tudíž není na místě, neboť toto bezdůvodné obohacení jednáním provozovatele ani nevzniklo. V případě, kde této možnosti provozovatele zjevně využívá za účelem zproštění se odpovědnosti, tedy vědom si dané skutečnosti umístí rádio těsně na pomezí veřejných a veřejnosti nepřístupných prostor provozovny tak, že je produkce z rádia zřetelně slyšitelná i na provozovně, což byl ostatně celou dobu provozovatelem sledovaný záměr, je potřeba tuto situaci vyhodnotit tak, že na provozovně dochází k neoprávněné veřejné produkci.

Kolektivní správce toto nicméně musí věrohodně doložit, například videozáznamem se zvukem z kontroly a údajem o zřetelné slyšitelnosti produšena provozovně zaneseným

¹⁷⁵ O soudní praxi stanovené výjimce z tohoto pravidla platné pro specifické provozovny je pojednáno v kapitole 9 této práce.

v kontrolním protokolu. Pakliže kolektivní správce nikterak tyto skutečnosti nedoloží a pouze presumuje, že prostřednictvím zařízení umístěného mimo veřejné prostory provozovny dochází na provozovně k veřejné produkci, vystavuje se u případného soudního řešení daného případu možnosti neuznání jeho nároku ze strany soudu.

8.7 Povinnost uzavřít licenční smlouvu se všemi kolektivními správci

Mezi provozovateli je častý i argument plynoucí z neznalosti fungování kolektivní správy a jejích principů. Konkrétně se jedná o situace, kdy provozovatel vědom si v obecné rovině toho, že je jakémusi kolektivnímu správci povinen cosi platit za umístění rádia či televize na provozovně a na daná zařízení řádně uzavře licenční smlouvu, ale pouze u jednoho z kolektivních správců¹⁷⁶. O existenci dalších kolektivních správců provozovatelé buď vůbec nevědí, nebo se domnívají, že uzavřením licenční smlouvy s jedním libovolným kolektivním správcem jsou jejich povinnosti vyplývající z autorského práva splněny.

V praxi tak v například v případě, že po nich kolektivní správce INTERGRAM požaduje vydání bezdůvodného obohacení, argumentují tím, že mají uzavřenou smlouvu s kolektivním správcem OSA nebo naopak, a tudíž nejsou povinni nikomu dalšímu platit. Toto je odrazem neznalosti poměrů kolektivní správy, kdy jednotliví kolektivní správci zastupují odlišné subjekty¹⁷⁷ a je tedy potřeba mít uzavřené licenční smlouvy se všemi relevantními kolektivními správci aby tak skutečně měli vypořádané veškeré autorskoprávní nároky s relevantními nositeli autorských práv a práv s autorským právem souvisejících.

V neposlední řadě argumentace uzavření licenční smlouvy s jedním kolektivním správcem je ze strany provozovatele jednoznačným potvrzením skutečnosti, že na jeho provozovně dochází k veřejné produkci. Specifickou skupinou jsou pak provozovatelé, kteří nemají uzavřenou licenční smlouvu s žádným z kolektivních správců a argumentují tím, že za užití zařízení na provozovně již platí rozhlasové a televizní poplatky.

¹⁷⁶ Většinou mají provozovatelé uzavřenou licenční smlouvu s kolektivním správcem OSA z důvodu toho, že tohoto kolektivního správce, na rozdíl od kolektivního správce Intergram, znají.

¹⁷⁷ Blíže viz kapitola 5 této diplomové práce.

Tyto tzv. koncesionářské poplatky, které je podnikatel povinen platit za každý přístroj v jeho vlastnictví však neupravuje autorský zákon, ale zákon zvláštní¹⁷⁸ a jejich účel není vypořádání práv autorskoprávních subjektů, ale financování České televize a Českého Rozhlasu jako provozovatelů tzv. veřejné služby¹⁷⁹.

8.8 Provozní schopnost zařízení

Otázkou, která se na první pohled může zdát banální, je provozuschopnost daného zařízení, jehož přítomnost byla zjištěna kontrolou. Problém nastává v okamžiku, kdy zařízení bylo v průběhu kontroly vypnuté, a tato skutečnost byla zanesena do kontrolního protokolu. Skutečnost, že prostřednictvím daného zařízení nedocházelo v průběhu kontroly k veřejné produkci, sama osobě není překážkou k úspěšnému vymáhání bezdůvodného obohacení. Mnozí provozovatelé však v průběhu vymáhání argumentují tím, že zařízení je nejenže vypnuté, ale zároveň není ani schopno provozu.

Zde je nutno opět individuálně posoudit pravdivost tohoto tvrzení, tedy zda opravdu dané zařízení bylo či nebylo provozuschopné s přihlédnutím k faktu, že umístění nefunkčního rádia či televize v prostorách provozovny ve většině případů nedává smysl a neplní ani dekorativní účel. Výjimkou mohou být například nefunkční historické modely, které jsou často umístěny například v restauracích s retro tematikou. Otázku zda a do jaké míry je provozuschopnost zařízení podmínkou nutnou k povinnosti provozovatele uzavřít s kolektivním správcem licenční smlouvu a tím pádem i nezbytnou náležitostí ke vzniku případného bezdůvodného obohacení řešil i Ústavní soud¹⁸⁰.

V daném případě provozovatel argumentoval tím, že na provozovně umístěná televize neslouží k veřejné produkci, jelikož není připojena k satelitu ani anténě a slouží pouze k soukromému promítání záznamů motoklubu scházejícího se v prostorách provozovny mimo standardní otevírací dobu. Ústavní soud při posuzování daného příkladu vycházel z výkladu znění směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/29/ES, o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti,

¹⁷⁸ Viz zákon č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích.

¹⁷⁹ Viz § 2 a § 10 písm. a) zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi a § 2 a § 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu.

¹⁸⁰ Viz náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2186/14 ze dne 13. 1. 2015.

který opakovaně poskytl Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „SDEU“) či dříve Evropský soudní dvůr (dále jen ESD). Ústavní soud přihlédl k názoru Soudního dvora, že pouhé poskytnutí fyzického zařízení pro umožnění nebo uskutečnění sdělování není samo o sobě sdělováním ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 2000/29/ES¹⁸¹ a až poskytování signálu představuje sdělování veřejnosti dle příslušného znění této směrnice¹⁸². K obdobnému závěru se přiklonil i Nejvyšší soud¹⁸³.

Ústavní soud v bodech 29. a 30. výše uvedeného nálezu konstatoval, že musí být prokázáno, že zařízení umožňující televizní přenos je provozuschopné, respektive že skutečně jeho prostřednictvím vůbec může docházet k zásahům do autorských práv a tedy je nezbytné, aby kolektivní správce, respektive jím pověřený kontrolor, v průběhu prováděné kontroly bez důvodných pochybností zjistil, zda prostřednictvím daného zařízení vůbec může docházet k přenosu chráněných děl ke konečnému uživateli jakožto veřejnosti. V posuzovaném případě Ústavní soud shledal, že výše uvedeného ze strany kolektivního správce dosaženo nebylo a tudíž nebylo ani prokázáno, že vůbec došlo k bezdůvodnému obohacení a vyhověl tak stížnosti provozovatele a napadené soudní rozhodnutí¹⁸⁴, kterým bylo kolektivnímu správci přiznáno právo k domáhání se vydání bezdůvodného obohacení, zrušil.

8.9 Sportovní přenosy

Další spornou otázkou, kterou se v rámci sporů týkajících se vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivními správci zabýval Ústavní soud, byla otázka týkající se sportovních přenosů v restauračních a obdobných zařízeních. Základním argumentem provozovatelů v daném sporu bylo to, že na televizích umístěných na provozovně dochází pouze k promítání sportovních přenosů a z toho důvodu provozovatelé odmítají uzavírat s kolektivními správci licenční smlouvy. Nejčastěji se takto dělo v tzv. sport barech, ale i v mnoha klasických restauracích, kde mimo přenosů sportovních událostí nebyla televize v provozu.

¹⁸¹ Viz bod 27. odůvodnění této směrnice.

¹⁸² Viz rozsudek Soudního dvora sp. zn. C-306/05 ve věci Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) proti Rafael Hoteles SA ze dne 7. 12. 2006.

¹⁸³ Viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2277/2007 ze dne 22. 10. 2008.

¹⁸⁴ Jednalo se o rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 32 EC 8/2012-118 ze dne 31. 3. 2014.

Ústavní soud zamítl stížnost¹⁸⁵ provozovatele, který se domáhal zrušení rozsudku¹⁸⁶, jímž mu byla uložena povinnost k vydání bezdůvodného obohacení kolektivnímu správci. Ústavní soud se ve svém rozhodnutí ztotožnil se závěry soudu prvního stupně a potvrdil tak názor, že ke zpřístupnění díla chráněného autorským zákonem ve smyslu § 23 tohoto zákona dochází i během vysílání sportovních přenosů.

Důvodem je pak to, že tyto sportovní přenosy, byť je jejich primární zaměření soustředěno na samotnou sportovní událost, obsahují i zvukový hudební doprovod, ať už přenášený ze samotné akce, dodaný postprodukčně vysílatelem daného přenosu nebo obsažený v reklamních blocích. Za významný fakt považoval pak Ústavní soud i skutečnost, že vysílání sportovních přenosů v restauračních zařízeních má pro provozovatele často významný podíl na zvýšení návštěvnosti a tržeb v průběhu vysílání a je jím tak dosahováno sekundárního hospodářského prospěchu. Kolektivní správce OSA závěry Ústavního soudu reflektoval tím, že pro provozovatele, kteří užívají televizních přijímačů výhradně ke sportovním přenosům, stanovil zvláštní měsíční sníženou sazbu¹⁸⁷.

8.10 Přehrávání tzv. svobodné hudby

Posledním významným rozporem ve vnímání bezdůvodného obohacení ze strany provozovatelů, který je vhodné zmínit je přehrávání tzv. svobodné hudby¹⁸⁸ na provozovnách. Koncept přehrávání svobodné hudby na provozovnách ve větší míře českým provozovatelům představila Česká pirátská strana v rámci kampaně Hrajeme svobodnou hudbu¹⁸⁹.

Přehrávání svobodné hudby bylo kampaní prezentováno jako výhodnější alternativa k uzavírání licenčních smluv s kolektivními správci a placení příslušných poplatků. Vzhledem k tomu, že Česká pirátská strana dlouhodobě vystupuje proti kolektivní správě

¹⁸⁵ Viz usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1135/11 ze dne 28.4.2011.

¹⁸⁶ Jednalo se o rozsudek Krajského soudu v Ostravě sp.zn. 23 C 74/2010-87 ze dne 28. 1. 2011.

¹⁸⁷ Viz sazebník odměn dostupný na internetových stránkách http://www.osa.cz/media/132347/sazebn%C3%ADk%20r%20%202016_final%20s%20dilia%20od%201.1.2016.pdf.

¹⁸⁸ Tedy hudba vydaná podle licence Creative Commons CC-BY-SA. Neplatí pro hudbu vydanou podle licence CC-BY-NC, která nedovoluje komerční užití daného díla.

¹⁸⁹ Viz <https://www.pirati.cz/hudba/start>.

jako takové, programově prosazuje dokonce její zrušení¹⁹⁰ a celkovému negativnímu vyznění kampaní směřovaných proti kolektivní správě¹⁹¹, lze o objektivitě takovéto kampaně pochybovat.

V doporučení publikovaném Českou pirátskou stranou a dále rozvíjeném v diskusních fórech strany se provozovatelům radí přehrávat svobodnou hudbu na provozovně prostřednictvím například komerční streamovací služby Jamendo¹⁹², internetového rádia Tunguska¹⁹³ nebo z archivu svobodné hudby poskytnutého přímo Českou pirátskou stranou¹⁹⁴.

Pro komunikaci s kolektivními správci pak Česká pirátská strana provozovatelům dává k dispozici předepsaný dopis, v němž se kolektivním správcům oznamuje, že provozovatel nemá zájem o uzavření licenční smlouvy, neboť údajně není uživatelem předmětů ochrany spravovaných kolektivním správcem¹⁹⁵.

Názory České pirátské strany podsouvané provozovatelům však v českém právním prostředí nemají přílišné naděje na úspěch. V první řadě je nutno zmínit, že streamovací služba Jamendo je jako služba komerční pro účely přehrávání hudby na provozovnách zpoplatněná, tudíž ani zde se provozovatel platbám nevyhne¹⁹⁶. Sám provozovatel služby Jamendo v sekci často kladených dotazů¹⁹⁷ s odkazem na smluvní podmínky upozorňuje uživatele, že používáním služby nedochází ke ztrátě povinnosti uzavřít příslušné licenční smlouvy s příslušnými kolektivními správci dle platné legislativy země užití.

Ač je uvedeno, že například na území Německa nemusí uživatelé služby uzavírat licenční smlouvy s tamním kolektivním správcem GEMA nebo na území Polska s kolektivním správcem ZAIKS, v České republice žádná podobná výjimka s oporou v zákoně neexistuje a užívání služby Jamendo k veřejné produkci na provozovnách bez

¹⁹⁰ Viz např. <https://www.pirati.cz/program/kultura>.

¹⁹¹ Ať už se jedná o grafiku „neplaťme výpalné“ v kampani Hrajeme svobodnou hudbu na odkazu výše nebo o například o kampaň nazvanou Válka s kolektivními správci – viz <https://www.pirati.cz/valkaskolektivnimispravci>.

¹⁹² Viz <https://www.jamendo.com/>.

¹⁹³ Viz <http://radiotunguska.com/>.

¹⁹⁴ Viz <https://hudba.pirati.cz/archivy/>.

¹⁹⁵ Blíže viz https://www.pirati.cz/_media/dopis.pdf.

¹⁹⁶ Cena za službu je podle velikosti provozovny od 4,99USD měsíčně do 19,99USD měsíčně, viz <https://licensing.jamendo.com/en/in-store>.

¹⁹⁷ Viz <https://licensing.jamendo.com/en/faq>.

uzavření licenčních smluv s kolektivními správci s sebou nese veškerá rizika možného vymáhání bezdůvodného obohacení ze strany kolektivních správců.

Aby tedy došlo k užití služby v souladu s českým právem, zaplatí v součtu provozovatel za měsíční provozování veřejné produkce nikoliv méně, jak slibuje Česká pirátská strana, ale více, neboť kromě licenčních poplatků kolektivním správcům je nutno započítat i poplatek za použití služby Jamendo.

Ani užití svobodné hudby prostřednictvím internetového rádia Tunguska nebo přehráváním skladeb z archivu poskytnutého Českou pirátskou stranou nepředstavuje pro provozovatele samo o sobě žádný liberační důvod zprošťující ho nutnosti uzavřít licenční smlouvy s kolektivními správci. Tato hudba je sice vydána s příslušnou licencí Creative Commons, která umožňuje i její komerční užití, nicméně pod tímto užitím je nutno si představit například použití hudby jako podkresu v audiovizuálním díle. V případných soudních sporech by nepochybně došlo na důkazní nouzi, neboť jediným relevantním důkazem, že na provozovně dochází k přehrávání svobodné hudby, by byl zvukový záznam z průběhu kontroly, který většinou nebývá pořizován a nadto by bylo beztak obtížné prokázat, že nedochází i k přehrávání hudby, kterou nelze považovat za svobodnou hudbu.

Navíc i kdyby se podařilo prokázat, že opravdu dochází na provozovně k přehrávání pouze svobodné hudby, měli by provozovatelé bez ohledu na tuto skutečnost uzavřít s kolektivními správci licenční smlouvu v důsledku toho, že veřejné produkce děl hudebních na provozovnách spadají pod režim tzv. rozšířené kolektivní správy¹⁹⁸ a kolektivní správce tedy zastupuje i nositele práv, kteří s ním nemají uzavřenou smlouvu o zastupování a to včetně nositelů práv zahraničních na základě bilaterálních smluv se zahraničními kolektivními správci.

Jedinou cestou, jak by mohla svobodná hudba vyvazovat provozovatele, který by jí užíval k veřejné produkci z povinnosti uzavírat licenční smlouvy s kolektivními správci, by bylo tehdy, kdyby nositelé autorských a s autorským právem příbuzných práv k hudbě jednostranným projevem adresovaným kolektivnímu správci vůči sobě vyloučili

¹⁹⁸ Blíže viz kapitola 3 této diplomové práce.

zastupování daným kolektivním správcem. K tomuto vyloučení však doposud ze strany žádného autora ani výkonného umělce reálně nedošlo.

9. Vývoj judikatury ve vztahu ke specifickým subjektům

Praxe vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivními správci je ovlivňována aktuálním vývojem v chápání sdělování autorských právem chráněných děl veřejnosti, který je vytvářen rozhodnutími jak českých, tak i evropských soudů. Tato rozhodnutí pak vymezují kolektivním správcům mantinely pro to, v jakých situacích jsou vůbec oprávněni bezdůvodné obohacení vymáhat. Kdyby této judikatury nebylo, bylo by pak možné ze strany kolektivních správců požadovat po provozovatelích neoprávněných veřejných produkcí vydání bezdůvodného obohacení všude tam, kde dochází ke zpřístupnění rozhlasového a televizního vysílání veřejnosti. Dá se říci, že soudní rozhodnutí toto pole působnosti kolektivních správců zpřesňují a v některých případech i zužují.

9.1 Vývoj judikatury pro provozovny běžného typu

Jedním z nejvýznamnějších rozhodnutí tuzemských soudů, které se týká vymáhání bezdůvodného obohacení na běžných provozovnách určených k podnikání, je nález Ústavního soudu zabývající se veřejnou produkcí na provozovně prodejny jízdních kol a cyklistických potřeb¹⁹⁹. Ústavní soud se zde zabýval otázkou toho, zda na provozovně tohoto typu může vůbec docházet k veřejné produkci šířením zvukových záznamů. V daném případě soud zkoumal to, zda rádio, které si pouštěla prodavačka, mohlo sloužit jako zvuková kulisa navozující lepší prodejní atmosféru a přispět tak k nárůstu počtu zákazníků provozovny a zda návštěvníci provozovny byli k tomuto provozování rádia prodavačkou dostatečně vnímaví²⁰⁰.

Soud nakonec shledal, že k veřejné produkci na provozovně nedocházelo, neboť docházelo k pouhému provozování díla samotnými zaměstnanci pro sebe, případně pro úzký okruh svých spoluzaměstnanců a nedělo se tak v souvislosti s hospodářskou činností zaměstnavatele²⁰¹. Jinými slovy tak Ústavní soud vyslovil názor, že v úzce specializované

¹⁹⁹ Jde o nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3076/13 ze dne 15. 4. 2014.

²⁰⁰ Viz bod 26. výše uvedeného nálezu.

²⁰¹ Viz bod 27. výše uvedeného nálezu.

prodejně cykloservisu, kam zákazníci v nevelkém počtu chodí se specifickými přáními a nezdrží se zde déle, než nezbytně nutnou dobu, nehraje přehrávání hudby na provozovně roli a neovlivňuje chování zákazníků tak, jako například v prodejnách potravin či oblečení, kde je hudba cíleně používána k navození příznivé obchodní atmosféry a má prokazatelný vliv na chování návštěvníků těchto provozoven.

Ze strany Ústavního soudu došlo k poněkud neočekávané aplikaci závěrů, které učinil SDEU v případě, který se netýkal klasické podnikatelské provozovny, ale ordinace zubního lékaře²⁰². SDEU v daném rozsudku konstatoval, že provozování rádia v zubařské ordinaci není sdělováním veřejnosti, jelikož autorským právem chráněná díla nejsou zpřístupňována obecné veřejnosti, ale jen registrovaným pacientům, jejichž počet podle názoru SDEU nedosahuje dostatečných hodnot, aby mohl být chápán jako veřejnost. Zároveň soud vyslovil názor, že hospodářský prospěch pro zubní lékaře je z provozování rádia zcela zanedbatelný a zabýval se i tím, že pacienti nemají možnost dané zařízení ovládat²⁰³. Do jaké míry je možno srovnávat ordinaci zubního lékaře s prodejnou cyklistických potřeb je ze strany odborné veřejnosti v kontextu rozhodnutí českého Ústavního soudu vnímáno poněkud s rozpaky.

V případě zmiňované provozovny je podstatným faktem i to, že rádio si na provozovnu přinesla a pouštěla jej sama prodavačka. Kdyby se tak stalo z vůle zaměstnavatele, nepochybně by bylo nutné nahlížet na případ v jiném světle, jelikož z rozhodnutí provozovatele umístit zvukové zařízení na provozovnu za účelem jejího ozvučení by bylo možné sledovat zlepšení kvality prodejního prostředí a tím pádem i cíl dosažení sekundárního hospodářského prospěchu a takovéto jednání provozovatele by na rozdíl od jednání prodavačky jistě nespadlo pod užití pro osobní potřebu, ale jednalo by se o sdělování veřejnosti²⁰⁴.

²⁰² Viz rozsudek SDEU C-135/10 ze dne 15. 3. 2012 ve věci Società Consortile Fonografici v. Marco Del Corso.

²⁰³ Což ostatně nemají zákazníci na téměř žádné provozovně, kde však v soudní praxi není k tomuto kritériu příliš přihlíženo. Z praktického hlediska nemá tato úvaha přílišný smysl, neboť si lze asi jen těžko představit situaci, že v provozovně, kde se zároveň pohybuje větší počet zákazníků má každý možnost zvolit, jaká bude na provozovně hrát hudba.

²⁰⁴ Viz TELEČ, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 221.

Téměř bezprostředně po vyhlášení výše uvedeného nálezu II. ÚS 3076/13 se na něj mnozí provozovatelé začali odvolávat a argumentovat tím, že i na jejich provozovně zvukové zařízení spadá pod režim osobního užití personálu s tím, že provozem zařízení nevzniká provozovateli žádný hospodářský prospěch. Ve většině případů nemůže však být ze strany soudů k tomuto argumentu ze strany soudů přihlédnuto a to hned z několika důvodů. Prvním z možných důvodů je nesoulad těchto tvrzení s údaji obsaženými v kontrolním protokolu. Vzhledem k tomu, že prodleva mezi kontrolou a případným prvním jednáním před soudem se pohybuje v rozmezí jednoho roku až roku a půl, mnozí provozovatelé nemohli během kontroly, která proběhla před vyhlášením daného nálezu tuto situaci předjímat a tak kontrolní protokol ani nemůže obsahovat údaj o tom, že dané zařízení bylo ve vlastnictví prodavačky a sloužilo pouze pro její osobní potřebu.

Často i fotografie svědčí o opaku, když na nich není zachyceno malé přenosné rádio jako v případě cykloservisu, kterým se zabýval Ústavní soud, ale například hi-fi věž připojená na reproduktorovou soustavu, kde je samotná možnost, že by toto zařízení neumístil na provozovnu provozovatel za účelem jejího ozvučení a tím pádem dosažení sekundárního zisku, téměř nereálná.

Druhým důvodem bývá praktická nesrovnatelnost provozovny s případem, kterým se zabýval Ústavní soud. Jestliže Ústavní soud konstatoval, že zaměření provozovny cykloservisu je natolik úzkoprofilové, že na provozovně přehrávaná hudební produkce nemůže ovlivnit chování zákazníků, kteří sem chodí často jednorázově uspokojovat specifické potřeby z oblasti cykloportu, nemůžeme tento model aplikovat například na obchody s oblečením nebo potravinami, kadeřnické a kosmetické salóny a už v žádném případě ne na zařízení pohostinského typu. Argumentem proti malým provozovnám tohoto typu je i to, že velké řetězce prodejen potravin, elektroniky²⁰⁵, oblečení, hobby markety, ale i kadeřnická, kosmetická a masážní studia samy dobrovolně uzavírají s kolektivními správci hromadné licenční smlouvy na všechny své provozovny, neboť jsou si dobře

²⁰⁵ U provozoven, které se zabývají prodejem elektroniky je od sebe nutno odlišit produkci prostřednictvím zařízení, které je na provozovně zapnuté kvůli demonstraci jeho funkčnosti za účelem jeho dalšího prodeje a za zdroj veřejné produkce tak není považováno, od ambientního ozvučení celé provozovny, které veřejnou produkcí bezesporu je.

vědomi toho, že ozvučení provozovny má významný vliv na chování spotřebitele, což ostatně prokázaly i četné studie na toto téma²⁰⁶.

Vzhledem k tomu, že kolektivní správce je povinen ke všem provozovatelům, jakožto uživatelům autorským právem chráněných děl, přistupovat rovně, není důvodu, aby s jedněmi licenční smlouvy uzavíral a druhým s identickým typem provozovny uděloval z povinnosti uzavírat licenční smlouvu jakékoliv výjimky.

Současná právní úprava diferencování provozoven nezná, jediným kritériem, které pro provozovatele rozliší výši měsíční odměny za veřejnou produkci, je v současné době velikost obce, ve které se provozovna nachází, a tedy z pohledu kolektivního správce i soudu, který ve věci případné žaloby kolektivního správce na vydání bezdůvodného obohacení rozhoduje, nezáleží na tom, zda provozovna např. prodejny oděvů je malým obchodem provozovaným podnikající fyzickou osobou nebo dvoupatrovým obchodem spadajícím pod mezinárodní módní řetězec.

9.2 Vývoj judikatury u specifických provozoven, na které se vztahuje zákonná výjimka

Dvě nejvýznamnější situace, se kterými je kolektivní správce nucen se vypořádat při vymáhání bezdůvodného obohacení a při posuzování veřejných produkcí při provozování rozhlasového a televizního vysílání vůbec, vymezuje věta druhá a věta třetí § 23 autorského zákona. V případě věty druhé se jedná o provozování rozhlasového a televizního vysílání na pokojích ubytovacích zařízení, v případě věty třetí o provozování rozhlasového a televizního vysílání při poskytování zdravotních služeb ve zdravotnických zařízeních, což se nejvíce na praxi kolektivní správy promítlo v otázce provozování tohoto vysílání na pokojích lázeňských zařízení. Oběma situacemi se zabývaly během vývoje vedoucího ke dnešnímu stavu jak tuzemské soudy, tak soudy na úrovni Evropské unie. Aktuální výklad stejně jako východiska k němu vedoucí budou předestřeny níže.

²⁰⁶ Viz např. DONOVAN, J. R.; ROSSITER, J. R.; MARCOOLYN, G.; NESDALE, A. *Store Atmosphere and Purchasing Behavior*, in: *Journal of Retailing* vol. 70: New York University, 1994, s. 283-294 nebo LAM, S. Y., *the Effects of Store Environment on Shopping Behaviors: a Critical Review*, in: *Advances in Consumer Research* vol. 28, Association for Consumer Research, 2001, s. 190-197.

9.2.1 Vývoj judikatury ve vztahu k hotelovým pokojům

Autorský zákon ve své původní podobě u ustanovení §23 vůbec žádnou větu druhou a třetí, které by upravovaly specifické situace týkající se provozování rozhlasového a televizního vysílání na hotelových pokojích a ve zdravotnických zařízeních, neměl. Věta druhá se do autorského zákona poprvé dostala v rámci z novelizace autorského zákona zákonem č. 81/2005 Sb.²⁰⁷²⁰⁸

Tehdejší znění věty druhé § 23²⁰⁹ autorského zákona zcela vylučovalo zpřístupňování rozhlasového a televizního vysílání na pokojích ubytovacích zařízení z definice užití autorským právem chráněných děl a tedy stanovovalo, že provozovatelé ubytovacích zařízení nejsou povinni s kolektivními správci za tato zařízení uzavírat licenční smlouvy. Odůvodnění dané novely, že při použití zvukových a zvukově obrazových zařízení na hotelových pokojích dochází pouze k soukromému užití ubytovanými osobami pro jejich osobní potřebu, vyvolalo nesouhlas jak ze strany vlády²¹⁰, tak odborné veřejnosti²¹¹. I přes nesouhlas mnoha stran již v průběhu legislativního procesu došlo ke schválení dané novely.

Obavy těch, kteří upozorňovali na možný nesoulad s evropským právem, potvrdil na konci roku 2006 i SDEU, který se zabýval právě otázkou umístění televizních přijímačů na hotelových pokojích²¹². Soud ve věci rozhodl tak, že pod pojem veřejnost je pro dané případy potřeba podřadit i neurčitý počet potencionálních diváků, přičemž ubytovaní klienti hotelů tuto definici naplňují a ze strany hotelů dochází k vědomému zpřístupňování autorským právem chráněných děl. Rozhodnutí SDEU začaly záhy aplikovat i české soudy. Například Krajský soud v Praze ve svém rozhodnutí uvedl, že umístění televízí na

²⁰⁷ Viz zákon č. 81/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

²⁰⁸ O tématu blíže viz TELEČ, I. *Televizní přijímače na hotelových pokojích*. In: Právní rádce č. 7, Praha: Economia, 2005, s. 4-12.

²⁰⁹ „Za provozování rozhlasového a televizního vysílání se podle § 18, odst. 3 autorského zákona nepovažuje zpřístupňování díla pomocí přístrojů technicky způsobilých k příjmu rozhlasového a televizního vysílání ubytovaným v rámci poskytování služeb spojených s ubytováním, jsou-li tyto přístroje umístěny v prostorách určených k soukromému užívání ubytovanými osobami.“

²¹⁰ Vláda v usnesení ze dne 1. 12. 2003 konstatovala, že daný návrh novely §23 odporuje mezinárodním smlouvám. Totožné stanovisko zaujalo i ministerstvo kultury, pod jehož gesci spadá kolektivní správa.

²¹¹ Viz TŮMA, P. *Kriticky k novele autorského zákonu*, ze dne 27.1.2004, dostupné na internetové adrese <http://pravniciradce.ihned.cz/cl-13874040-kriticky-k-novele-autorskeho-zakona>.

²¹² Viz rozsudek SDEU sp. zn. C-306/05 ve věci Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v Rafael Hoteles SA, ze dne 7. 12. 2006.

hotelových pokojích, jehož prostřednictvím dochází ke sdělování děl veřejnosti, má vliv na kvalitu a cenu služeb daného hotelu, které si tento hotel účtuje a toto sdělování tedy přináší hotelu zisk²¹³. Stranou ohledně řešení nesouladu znění věty druhé § 23 autorského zákona nezůstala ani Evropská komise, která zahájila již v roce 2005 z vlastního podnětu řízení o porušení Smlouvy o založení ES a vyzvala Českou republiku vytýkacím dopisem ke sjednání nápravy.

Problematické znění věty druhé bylo změněno do současné podoby novelizací autorského zákona provedenou zákonem č. 168/2008 Sb.²¹⁴. Nynější znění věty druhé stanoví, že za zpřístupňování díla pomocí přístrojů technicky způsobilých k příjmu rozhlasového a televizního vysílání ubytovaným v rámci poskytování služeb spojených s ubytováním, jsou-li tyto přístroje umístěny v prostorách určených k soukromému užívání ubytovanými osobami, přísluší autorům odměna, která v úhrnu za všechny kolektivní správce nesmí přesáhnout 50 % výše poplatku za jeden přístroj stanovenou zvláštním zákonem. Zvláštním zákonem je v tomto případě míněn zákon o rozhlasových a televizních poplatcích. Zákonodárcem stanovení zastropování v podobě 50% koncesionářského poplatku nebylo doposud nijak uspokojivě vysvětleno²¹⁵ a způsobuje jisté interpretační obtíže.

Největším problémem se pak v praxi ukázala otázka zohledňování obsazenosti hotelových pokojů. K tomu kolektivní správci až do nabytí účinnosti dané novely při uzavírání licenčních smluv s hotely i při případném vymáhání bezdůvodného obohacení sami z vlastní vůle přistupovali, což ovšem daná novela změnila. K zastropování odměn se kolektivní správci postavili tak, že ze strany zákonodárce došlo k autoritativnímu stanovení maximální možné výše odměny, kterou lze považovat za přiměřenou a není již třeba přihlížet k ostatním faktorům. K závěru, že k obsazenosti pokoje není nutno přihlížet,

²¹³ Viz Rozsudek Krajského soudu v Praze sp. zn. 36 C 115/2005 ze dne 26. 2. 2007, který následně potvrdil i Vrchní soud v Praze rozsudkem sp. zn. 3 Co 34/2007 ze dne 19. 2. 2008.

²¹⁴ Viz zákon č. 168/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

²¹⁵ Jak vyplývá z důvodové zprávy k původně navrhované novele, věta druhá § 23 měla být z autorského zákona zcela vypuštěna a o žádné limitaci výši odměn se neuvažovalo. Samotný limit pak na 27. schůzi poslanecké sněmovny dne 29. 1. 2008 navrhli až sami poslanci. Původní návrh počítal s omezením maximální možné výše odměny ve výši koncesionářského poplatku, což bylo změněno návrhem poslance ODS Jaroslava Plachého, který bez jakýchkoliv podkladů prohlásil, že ve vysílání je obsaženo zhruba 50% autorských děl.

přispíval dle názoru kolektivních správců i fakt, že provozování rozhlasového a televizního vysílání stojí na zásadě potenciální recepce a tedy už při samotné nabídce signálu je provozovatel povinen uzavřít s kolektivním správcem licenční smlouvu.

Tento závěr pak dle argumentace kolektivních správců potvrdil i SDEU, který stanovil, že provozovatel hotelu se už tím, že umístil do pokojů televizory napojené na centrální anténu, dopouští sdělování veřejnosti²¹⁶. Protichůdný názor na zohledňování obsazenosti hotelových pokojů zastával Městský i Vrchní soud v Praze, které byly toho názoru, že o potenciální recepci se může v případě hotelů hovořit jen tehdy, je-li daný pokoj pronajat některému z hostů²¹⁷.

K definitivnímu vyřešení toho, zda mají kolektivní správci obsazenost pokojů zohledňovat, přispěla až novela autorského zákona, která byla provedena zákonem č. 228/2014 Sb.²¹⁸, a která se dotkla znění § 100 odst. 6 autorského zákona, týkajícího se ve svém bodě b) povinnosti kolektivního správce přihlížet při uzavírání smluv k přímému či nepřímému hospodářskému prospěchu, který provozovatel jakožto uživatel získá z užití předmětů ochrany nebo v souvislosti s tímto užitím. V daném bodě byla přidána věta, která dává kolektivním správcům povinnosti přihlédnout v této souvislosti i k četnosti využití ubytovacích prostor za účelem získání takového prospěchu, v nichž dochází k užití předmětu ochrany²¹⁹.

9.2.2 Vývoj judikatury ve vztahu k lázeňským zařízením

Stejně jako věta druhá § 23 se i věta třetí autorského zákona, která upravuje provozování rozhlasového a televizního vysílání ve zdravotnických zařízeních, dostala do autorského zákona novelizací provedenou zákonem č. 81/2005 Sb. Tato novela poněkud

²¹⁶ Viz usnesení SDEU sp.zn. C-136/09 ve věci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Areios Pagos - Řecko - Organismos Sillogikis Diacheirisis Dimiourgou Theatrikon kai Optikoakoustikon Ergon v. Divani Akropolis Anonimi Xenodocheiaki kai Touristiki etaireia, ze dne 18.3.2010. V této věci se ovšem SDEU nezabýval explicitně obsazeností pokojů.

²¹⁷ Viz rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Co 57/2012 ze dne 19. 3. 2012.

²¹⁸ Viz zákon č. 228/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁹ Viz § 100 odst. 6 písm. b) autorského zákona.

nesystematicky²²⁰ zařadila do §23 větu stanovující, že za provozování rozhlasového a televizního vysílání se podle § 18 odst. 3 nepovažuje zpřístupňování díla pacientům při poskytování zdravotních služeb ve zdravotnických zařízeních²²¹. Daná věta způsobila v praxi kolektivních správců možná ještě větší interpretační problémy než věta druhá téhož ustanovení.

Asi nejmenší problém představuje otázka, jaká zařízení můžeme chápat jako zdravotnická zařízení. Podmínky pro tyto zařízení jasně vymezuje zákon o zdravotních službách²²², a tudíž není potřeba tuto otázku řešit složitou cestou. Větším problémem je vymezení toho, co lze podřadit pod termín zdravotní služby, když právě při jejich poskytování platí pro provozovatele zdravotnického zařízení zákonná výjimka z režimu kolektivní správy.

Mnohem větší problém, než dnes, způsobovala interpretace věty třetí v době před nabytím účinnosti zákona o zdravotních službách²²³. Tehdejší znění věty třetí namísto pojmu zdravotní služby používalo pojem zdravotní péče, který v tehdejší platném a účinném zákoně o péči o zdraví lidu²²⁴ na rozdíl od pojmu zdravotnických zařízení²²⁵ vůbec nebyl zakotven. Otázku, kdy tedy ve zdravotnických zařízeních dochází k poskytování zdravotní péče a kdy ne, soudy většinou řešily restriktivním výkladem a výjimku plynoucí z věty třetí §23 aplikovaly pouze tam, kde byla zdravotní péče poskytována přímo a soustavně²²⁶.

Bezpochyby největším interpretačním problémem, který musela oblast kolektivní správy v posledních letech řešit, byla otázka provozování rozhlasového a televizního vysílání na pokojích lázeňských zařízení. Ta sice v České republice jsou v souladu se zákonem o zdravotních službách registrována jako zdravotnická zařízení, nicméně

²²⁰ Vzhledem ke skutečnosti, že výjimkám a omezením, respektive. volným užitím a následujícím se věnuje díl 4 autorského zákona, bylo by logičtější a systematičtější zařadit výjimku pro zdravotnická zařízení rovněž do tohoto dílu namísto do § 23.

²²¹ Viz § 23 věta třetí autorského zákona.

²²² Viz zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách).

²²³ Tedy v době před 1. 4. 2012.

²²⁴ Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu a předpisech souvisejících.

²²⁵ Definovaných jako zařízení ambulantní péče a nemocnice, zařízení závodní preventivní péče, odborné léčebné ústavy, lékárny a zvláštní dětská zařízení, viz § 35 – 38 zákona č. 20/1966 Sb.

²²⁶ Viz např. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Co 36/2011 ze dne 20. 3. 2012.

k užívání chráněných děl podle §23 zde dochází na pokojích ubytovací části zařízení, která je povětšinou ryze hotelového charakteru. Ten lze spatřovat kromě toho, že na těchto pokojích neprobíhají žádné lázeňské kúry a procedury, ale pouze ubytování lázeňských hostů, převážně v tom ohledu, že kromě osob, které mají lázeňský pobyt předepsaný lékařem a hrazený alespoň zčásti zdravotní pojišťovnou tyto lázeňské ubytovací prostory často hostí tzv. samoplátce, tedy osoby, které si lázeňský pobyt z vlastní vůle kompletně celý hradí z vlastních prostředků, ale nabízí pobyt i široké veřejnosti bez jakékoliv zdravotní indikace čistě za relaxačním účelem.

Soudní praxe byla až donedávna nejednotná a tuzemské soudy ve věcech sporů kolektivních správců s lázeňskými zařízeními zastávaly často protichůdné názory. Ve věci opětovně rozhodoval i SDEU, tentokrát přímo o českém sporu a nebylo tedy jen analogicky užito rozhodnutí týkající se obdobného problému v jiném státě EU. Níže si stejně jako v případě problematiky provozování televizního a rozhlasového vysílání na hotelových pokojích předestřeme vývoj judikatury týkající se provozování televizního a rozhlasového vysílání na pokojích lázeňských zařízení.

Ukázkovým příkladem nejednotnosti názorů soudů v otázce tzv. lázeňských sporů je vývoj sporu kolektivního správce OSA s Bertinými lázněmi Třeboň, s. r. o. Prvostupňový Krajský soud v českých Budějovicích se rozhodl výjimku obsaženou ve větě třetí § 23 autorského zákona neuplatnit s odůvodněním, že na pokojích lázeňského zařízení nedochází k přímému poskytování zdravotní péče²²⁷. S tímto názorem se ztotožnil i odvolací Vrchní soud v Praze, který dané rozhodnutí potvrdil²²⁸.

Vrchní soud zároveň konstatoval, že pokoje lázeňských zařízení jsou charakterem spíše než nemocničním pokojům blízké pokojům hotelovým a že občasná lékařská péče na těchto pokojích poskytovaná není soustavná a tudíž k naplnění potřebných kritérií pro uplatnění zákonné výjimky věty třetí § 23 nedojde. V rámci dovolání však Nejvyšší soud zaujal zcela opačné stanovisko a rozhodnutí jak krajského, tak vrchního soudu zrušil a věc vrátil soudu první instance k dalšímu řízení²²⁹.

²²⁷ Viz rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 11 C 13/2010 ze dne 8. 12. 2010.

²²⁸ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 Co 74/2011 ze dne 20. 12. 2011.

²²⁹ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3056/2012 ze dne 31. 1. 2012

Nejvyšší soud své rozhodnutí odůvodnil tak, že nelze bez dalšího říct, že na pokojích lázeňských zařízení nedochází k poskytování zdravotní péče, s přihlédnutím k tomu, že pokud je lázeňská péče poskytována jako komplexní lázeňská péče²³⁰, je tato zdravotní služba poskytnuta včetně služeb ubytovacích a tyto nelze od komplexní služby oddělit.

Bez ohledu na rozhodnutí Nejvyššího soudu rozhodl stejný krajský soud ve věci stejného lázeňského zařízení proti kolektivnímu správci Intergram tak, že žalobu kolektivního správce na vydání bezdůvodného obohacení zamítl²³¹. Krajský soud rozhodl protichůdně oproti svému předchozímu rozhodnutí, aniž by argumentoval rozhodnutím Nejvyššího soudu a v dané věci zaujal názor, že televize na pokojích slouží ke zklidnění pacientů během odpočinku mezi procedurami, a proto šíření chráněných záznamů lze subsumovat pod poskytování zdravotní péče²³².

Zásadní význam pro vývoj relevantní judikatury měl spor kolektivního správce OSA s Léčebnými lázněmi Mariánské lázně, a. s., vedený před Krajským soudem v Plzni. Před rozhodnutím ve věci samé soud řízení přerušil a pro pochybnosti o souladu věty třetí § 23 autorského zákona s unijním právem předložil 10. 4. 2012 SDEU předběžnou otázku, zda je třeba vykládat směrnici 2001/29/ES ze dne 22. 5. 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících tak, že je v rozporu s článkem 3 a článkem čl. 5 odst. 2 písm. e), odst. 3 písm. b) a odst. 5 výjimka nepřipouštějící odměnu autorům za sdělování jejich díla televizním či rozhlasovým vysíláním prostřednictvím televizního či rozhlasového přijímače pacientům na pokojích lázeňského zařízení, které je podnikatelským subjektem.

SDEU v dané věci vydal rozsudek²³³, ve kterém vyslovil, že v případě provozování rozhlasového a televizního vysílání na lázeňských pokojích jde o sdělování veřejnosti²³⁴ a zároveň že spatřuje zjevný nesoulad výjimky, která by vylučovala lázeňská zařízení z práva autorů k udělení souhlasu s užitím jejich děl²³⁵. Lázeňská zařízení, která jsou běžným

²³⁰ Tak, jak jí chápe § 33 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění.

²³¹ Viz rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 12 EC 77/2012 ze dne 15. 2. 2013.

²³² Tento názor se posléze ukázal být v rozporu nejen s původním rozhodnutím Nejvyššího soudu, ale i s následně vydaným rozhodnutím SDEU a z něj vycházejícím novým rozhodnutím Nejvyššího soudu.

²³³ Viz rozsudek SDEU sp.zn. C-351/12 ze dne 27. 2. 2014.

²³⁴ Viz bod 33 daného rozhodnutí.

²³⁵ Viz bod 41 daného rozhodnutí.

podnikatelským subjektem, by aplikací takovéto výjimky byla zvýhodněna oproti například hotelům, což je nepřipustné.

K možnosti vnitrostátní aplikace názoru SDEU vzhledem k nepřímému účinku dané směrnice se SDEU vyjádřil tak, že přímá použitelnost směrnice v horizontální rovině je sice mezi jednotlivými subjekty nepřipustná, nicméně vnitrostátní soudy jsou povinny výjimky vykládat v co nejvyšší míře eurokonformního výkladu sledujícího znění a smysl dané směrnice²³⁶. I kdyby soudy výklad evropské úpravě odporující výjimce neměly, jsou povinny vypořádat se i se souladem této výjimky s mezinárodním právem²³⁷. I kdyby tedy soud nemohl výjimku věty druhé § 23 autorského zákona vyložit eurokonformně tak, že jí nelze použít na lázně, je soud povinen tuto výjimku neaplikovat pro rozpor s mezinárodními smlouvami, které mají dle Ústavy²³⁸ aplikační přednost před zákonem.

Závěry SDEU jako jeden z prvních aplikoval Vrchní soud v Olomouci, který ve svém rozsudku²³⁹ vyjádřil názor, že lázeňské zařízení je v první řadě podnikatelským subjektem a na pokojích v daném soudním sporu netvrdí využití muzikoterapie jakožto součásti léčby a tudíž je na něj výjimka věty třetí § 23 autorského zákona neaplikovatelná. Vzhledem k tomu, že Vrchní soud v Olomouci ve svém rozhodnutí odkazoval jak na rozsudek SDEU, tak na čl. 10 Ústavy, není zřejmé, zda pro neaplikovatelnost dané výjimky jako východiska užil eurokonformního výkladu nebo aplikační přednosti mezinárodních smluv. Vrchní soud v Olomouci zároveň prohlásil předchozí rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3056/2012 za překonané a s ohledem na aktuální závěry SDEU dále neaplikovatelné.

Nejvyšší soud rovněž rozhodnutí SDEU reflektoval a v rámci dovolání ve sporu kolektivního správce OSA s Lázněmi Teplice v Čechách, a. s. rozhodl v rámci lázeňských sporů přelomovým rozsudkem²⁴⁰ tak, že zrušil předchozí rozsudek Vrchního soudu v Praze²⁴¹ a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení. Nejvyšší soud se zcela ztotožnil

²³⁶ Viz bod 48 daného rozhodnutí.

²³⁷ Např. s čl. 13 dohody TRIPS, která je přílohou Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví vyhlášené vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 69/1975 Sb. nebo čl. 11 tzv. Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl vyhlášené vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 133/1980 Sb.

²³⁸ Viz čl. 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

²³⁹ Viz rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 1 Co 494/2013 ze dne 26. 6. 2014.

²⁴⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 3093/2013 ze dne 14. 10. 2015.

²⁴¹ Viz Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Co 136/2011 ze dne 19. 2. 2013.

s názorem SDEU a v rámci eurokonformního výkladu věty třetí § 23 autorského zákona stanovil, že výjimka v ní obsažená se obecně nevztahuje na pacienty ubytované v lázeňských zařízeních a naopak se v těchto případech jedná o provozování rozhlasového a televizního vysílání, a proto kolektivnímu správci, zastupujícímu autory přísluší zejména oprávnění udělovat souhlas ke zpřístupňování děl lázeňskými zařízeními, stejně jako sjednávat a vybírat autorské odměny za jejich užití a domáhat se nároků na vydání bezdůvodného obohacení z neoprávněného užití těchto děl.

Toto rozhodnutí se tak stalo pro současnou soudní praxi východiskem, které jednoznačně stanovuje povinnost provozovatelů lázeňských zařízení při umístění televizních a rozhlasových přijímačů na pokoje těchto zařízení uzavřít licenční smlouvy s příslušnými kolektivními správci a těmto kolektivním správcům v případě, že k uzavření licenčních smluv ze strany provozovatelů nedojde, právo vymáhat po nich bezdůvodné obohacení z neoprávněné veřejné produkce autorským právem chráněných děl.

Důležitou zmínkou týkající se dopadů rozsudku SDEU C-315/12 na českou aplikační praxi jsou i závěry obsažené v bodě 35 tohoto rozsudku. Ten konstatuje nemožnost aplikace závěru již zmiňovaného rozsudku C-135/10 týkajícího se ordinace zubního lékaře, ve kterém SDEU zaujal opačný postoj a rozhodl, že v ordinaci ke sdělování děl veřejnosti nedocházelo. Dané závěry jsou pak na rozhodnutí SDEU ve věci lázeňských sporů neaplikovatelné, jelikož rozhodnutí týkající se zubařské ordinace se netýkalo kolektivního správce práv autorských, ale kolektivního správce práv výkonných umělců a výrobců zvukových záznamů. Je tedy nasnadě očekávat, že tuzemské soudy se mohou uchýlit k tomu, že budou s odvoláním na bod 35 rozsudku SDEU C-315/12 odlišně rozhodovat o nárocích kolektivních správců práv autorských a kolektivních správců práv s autorskými právy souvisejících.

Závěr

Hlavním cílem této práce bylo ve stručnosti představit kolektivní správu, její historické zakotvení a současné mechanismy jejího fungování a jednotlivé v České republice působící kolektivní správce.

Užší zaměření práce pak cílilo na seznámení s mechanismy, které kolektivní správci používají v průběhu procesu vymáhání bezdůvodného obohacení vzniklého na straně uživatelů autorským právem chráněných děl v důsledku neoprávněné veřejné produkce těchto děl.

Kromě samotných mechanismů práce popisuje i jednotlivá úskalí s procesem vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem spojená a zaměřuje se na judikaturní vývoj přístupu tuzemských i evropských soudů v dané problematice.

Z práce je jednoznačně patrné, že kolektivní správa je nejen v českém právním prostředí institutem dlouhodobě etablovaným a osvědčeným. Zároveň je jednoznačná ekonomická výhodnost a společenská přínosnost kolektivní správy a to jak pro nositele práv, tak pro jejich uživatele. V těchto ohledech je v současné době kolektivní správa nenahraditelná a úspěšné fungování ani další vývoj relevantní autorskoprávní oblasti si bez ní nelze představit.

Detailněji popsáný pohled na problematiku bezdůvodného obohacení pak ukazuje na rozporuplnost vnímání fenoménu kolektivní správy jako takové a některé kontroverze, které má ve svých úvahách značná část uživatelské veřejnosti s kolektivní správou spojené. Kolektivní správa tak rozhodně není institutem bezvadným, nicméně je stále nutno mít na vědomí, že je institutem nezbytným.

Čtenář by po přečtení této práce měl nabýt znalostí potřebných k pochopení kolektivní správy jako celku a především k pochopení jejího postavení ve vztahu k vymáhání bezdůvodného obohacení. Práce by v této oblasti měla objasnit jak teoretická východiska, tak praktické mechanismy fungování procesu vymáhání bezdůvodného obohacení a seznámit čtenáře i s jednotlivými dílčími odlišnostmi, se kterými se kolektivní správci mohou v průběhu tohoto procesu setkat.

Záměrem autora bylo především odstranění v české společnosti přežívajících dezinformací, které především neodborná veřejnost, ale i podstatná část veřejnosti odborné, která se danou problematikou nezabývá, o kolektivní správě a vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivní správou má.

Uvedení těchto často hrubě zkreslených představ na pravou míru a detailním provedení procesem vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem od teoretického

základu pro jeho vznik po uplatňování nároku na jeho vydání u soudů vyššího stupně by podle názoru autora mělo významně přispět ke zlepšení vnímání kolektivní správy nejen v dané oblasti, ale i v globálním měřítku, neboť negativní představy o kolektivní správě často pramení z pouhé neznalosti a nepochopení, které by tato práce měla čtenářům pomoci překonat.

Co se budoucího vývoje přístupu kolektivních správců k dané problematice týče, domnívá se autor, že kolektivní správa by se měla zaměřit především na větší reflektování moderního technologického vývoje, kde se může zdát, že obzvláště s rozmachem internetu může v některých ohledech kolektivní správa poněkud zaostávat. Naprosto klíčovou je pak oblast přeshraniční spolupráce tuzemských kolektivních správců s kolektivními správci jak v rámci EU, tak mimo ni. Na evropské úrovni by bylo záhodno k uspokojivému fungování kolektivní správy na rovném základu co nejdříve docílit plné harmonizace právních předpisů jednotlivých členských států.

Čeští kolektivní správci by pak podle názoru autora práce měli zvážit větší míru individuality v přístupu k jednotlivým uživatelům chráněných práv a při uzavírání licenčních smluv s provozovateli provozoven, na nichž dochází k veřejné produkci i při vymáhání bezdůvodného obohacení vzniklého v případě, že k této veřejné produkci dochází neoprávněně, by měli při určování výše odměn zohledňovat více faktorů, než zohledňují doposud.

Jestliže jedinými zohledňovanými faktory, které ovlivňují výši měsíční licenční odměny, kterou kolektivní správci po uživatelích požadují, jsou typ zařízení, jehož prostřednictvím dochází k veřejné produkci a velikost obce, ve které se nachází provozovna, navrhuje autor práce větší zohledňování i typu dané provozovny, tedy stanovení zvláštních tarifů nejen pro hotely a lázeňská zařízení, které vyplynuly z judikurního vývoje, ale například i pro restaurace a bary, jednotlivé typy obchodů, kosmetická studia a kadeřnictví a další s maximálním možným zohledněním reálného vlivu veřejné produkce na hospodářský prospěch dané provozovny.

Zároveň autor navrhuje zohledňování i veřejnosti přístupné plochy dané provozovny. Autor práce věří, že danými změnami by bylo dosaženo lepšího a efektivnějšího fungování

kolektivní správy, které by bylo přínosem jak pro kolektivní správce, tak pro uživatele kolektivní správou spravovaných práv.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní zdroje:

TELEC, I.; TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2007

HARTMANOVÁ, D. *Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským: historicko-teoretická studie: výklad platné právní úpravy včetně porovnání s právní úpravou vybraných evropských zemí, souběžně právní aspekty kolektivní správy*. Praha: Linde, 2000

KŘÍŽ, J. a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových 2011*. Praha: Univerzita Karlova, 2012

MATĚJČNÝ, T. *Kolektivní správa autorských práv*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014

KŘÍŽ, J.; HOLCOVÁ, I.; KORDAČ, J.; KŘEŠŤANOVÁ, V. *Autorský zákon a předpisy související - komentář*

Zahraniční literatura

TOWSE, R.; HANDKE, Ch. *Economics of collective management of copyright*. Ediciones Autor, 2007

Odborné články

TŮMA, P. *Nad problematikou souladu českého autorského práva s právem ES*. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nad-problematikou-souladu-ceskeho-autorskeho-prava-spravem-es-17035.html>.

TELEC I. *Okolnosti novely autorského zákona*. Praha: Economia. Právní rádce. 2005, č.3.

KŘEŠŤANOVÁ, V. *Některé otázky k transpozici čl. 13 směrnice o dodržování práv duševního vlastnictví – alternativní výpočet majetkových nároků při porušování práv*

duševního vlastnictví. In KŘÍŽ, J. a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových 2011*. Praha: Univerzita Karlova, 2012

TŮMA, P. *Kriticky k novele autorského zákon, ze dne 27.1.2004*. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/cl-13874040-kriticky-k-novele-autorskeho-zakona>

Zahraníční odborné články

POSNER, R. *Antitrust Law*. Chicago : University of Chicago Press, 2001. s 30-31.

DONOVAN, J. R.; ROSSITER, J. R.; MARCOOLYN, G.; NESDALE, A. *Store Atmosphere and Purchasing Behavior*, in: *Journal of Retailing vol. 70*: New York University, 1994

LAM, S. Y., *the Effects of Store Environment on Shopping Behaviors: a Critical Review*, in: *Advances in Consumer Research vol. 28*, Association for Consumer Research, 2001

Internetové zdroje

Tisková správa o výtce Evropské komise, dostupné z http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/08081786_cs.htm

Výroční zpráva OSA za rok 2014. Dostupné z: http://www.osa.cz/media/129714/osa_rocenka2014.pdf

Zpravodaj Intergramu za rok 2015. Dostupné z: <http://www.intergram.cz/files/zpravodaj2015.pdf>

Sazebník odměn OSA platný pro rok 2016. Dostupné z: http://www.osa.cz/media/132347/sazebn%C3%ADk%20r%20%20%202016_final%20s%20dili a%20od%201.1.2016.pdf

Sazebník odměn Intergram platný pro rok 2016. Dostupné z: http://www.intergram.cz/files/sazebnik_vp_2016_i.pdf

Kampaň Hrajeme svobodnou hudbu České pirátské strany. Dostupné z: <https://www.pirati.cz/hudba/start>

Program České pirátské strany, sekce kultura. Dostupné z: <https://www.pirati.cz/program/kultura>

Kampaň Válka s kolektivními správci České pirátské strany. Dostupné z: <https://www.pirati.cz/valkaskolektivnimispravci>

Hlavní stránka streamovací služby Jamendo hrající svobodnou hudbu. Dostupné z: <https://www.jamendo.com/>

Hlavní stránka internetového rádia Tunguska hrajícího svobodnou hudbu. Dostupné z: <http://radiotunguska.com/>

Archiv svobodné hudby poskytovaný Českou pirátskou stranou. Dostupné z: <https://hudba.pirati.cz/archivy/>

Stejnopis dopisu pro kolektivní správce distribuovaného Českou pirátskou stranou. Dostupné z: <https://www.pirati.cz/media/dopis.pdf>

Licenční sazebník streamovací služby Jamendo. Dostupné z: <https://licensing.jamendo.com/en/in-store>

Často kladené otázky streamovací služby Jamendo. Dostupné z: <https://licensing.jamendo.com/en/faq>

Judikatura

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2984/09 ze dne 23. 11. 2010

Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2186/14 ze dne 13. 1. 2015

Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3076/13 ze dne 15. 4. 2014

Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 690/01 ze dne 27. 3. 2003

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1135/11 ze dne 28. 4. 2011

Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 As 38/2008 ze dne 2. 2. 2011

Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp.zn. 7 As 68/2012 ze dne 8. 8. 2012

Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 7 As 49/2011 ze dne 25. 5. 2011

Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 As 16/2007 ze dne 19. 12. 2008

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 177/2013 ze dne 6. 5. 2013

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tz 11/2011 ze dne 11. 5. 2011

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2277/2007 ze dne 22. 10. 2008

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3056/2012 ze dne 31. 1. 2012

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 3093/2013 ze dne 14. 10. 2015

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 1 Co 494/2013 ze dne 26. 6. 2014

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 1 Co 494/2013 ze dne 26. 6. 2014

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 1 Co 204/2013 ze dne 20. 6. 2013

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 Co 366/2010 ze dne 31. 5. 2011

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Co 34/2007 ze dne 19. 2. 2008

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Co 57/2012 ze dne 19. 3. 2012

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Co 36/2011 ze dne 20. 3. 2012

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 Co 74/2011 ze dne 20. 12. 2011

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Co 136/2011 ze dne 19. 2. 2013

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 32 EC 8/2012-118 ze dne 31. 3. 2014

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě sp.zn. 23 C 74/2010-87 ze dne 28. 1. 2011

Rozsudek Krajského soudu v Praze sp. zn. 36 C 115/2005 ze dne 26. 2. 2007

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 11 C 13/2010 ze dne 8. 12. 2010

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 12 EC 77/2012 ze dne 15. 2. 2013

Evropská judikatura

Rozsudek SDEU sp. zn. C-306/05 ve věci Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) proti Rafael Hoteles SA ze dne 7. 12. 2006

Rozsudek SDEU sp. zn. C-135/10 ve věci Società Consortile Fonografici v. Marco Del Corso ze dne 15. 3. 2012

Rozsudek SDEU sp.zn. C-351/12 ve věci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce OSA - Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním o.s. proti Léčebné lázně Mariánské Lázně a.s.. ze dne 27. 2. 2014

Usnesení SDEU sp.zn. C-136/09 ve věci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Areios Pagos - Řecko - Organismos Sillogikis Diacheirisis Dimiourgon Theatrikon kai Optikoakoustikon Ergon v. Divani Akropolis Anonimi Xenodocheiaki kai Touristiki etaireia, ze dne 18.3.2010

Rozhodnutí jiných, než soudních orgánů

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 4449/2001 ze dne 28. 2. 2001

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 1306/2003 ze dne 30. 1. 2003

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 10334/2006 ze dne 27. 10. 2006, ve znění ze dne 8. 11. 2006

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j.209/2001 ze dne 23. 3. 2001

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 10145/2003 ze dne 15. 11. 2006

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 12228/2008 ze dne 18. 12. 2008

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 18975/2008 ze dne 18. 12. 2008

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 380/1/2001 ze dne 5. 11. 2001

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 380/2/2001 ze dne 6. 11. 2006 ve znění rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 4542/2007 ze dne 27. 3. 2007

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 380/2001 ze dne 3. 6. 2005

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 5361/1/2005 ze dne 30. 12. 2005

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 7641/2005 ze dne 26. 5. 2005

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 8881/2006 ze dne 31. 10. 2006

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 10690/97 ze dne 1. 10. 1997

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 6860/2003 ze dne 6. 5. 2003

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. MK-S 2797/2009 OAP ze dne 5. 8. 2009

Rozhodnutí Ministerstva kultury č.j. 5106/2001 ze dne 24. 5. 2002

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 2/1993, Listina základních práv a svobod

Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Zákon č. 526/1990 Sb., zákon o cenách

Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého

Zákon č. 218/1926 Sb., o původcovském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském)

Zákon č. 120/1936 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon ze dne 24. listopadu 1926, č. 218 Sb. z. a n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském)

Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon)

Zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)

Zákon č. 89/1190 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

Zákon č. 168/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích

Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi

Zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu

Zákon č. 81/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Zákon č. 228/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)

Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu a předpisech souvisejících

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění

Vyhláška Ministerstva kultury č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamu a výše paušálních odměn

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 69/1975 Sb., o Úmluvě o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 133/1980 Sb., o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1889, doplněné v Paříži dne 4. května 1896, revidované v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněné v Bernu dne 20. března 1914 a revidované v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/29/ES, o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/48/ES, o dodržování práv duševního vlastnictví

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii

Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie

Abstrakt

Kolektivní správa autorských práv se zaměřením na problematiku bezdůvodného obohacení z pohledu kolektivního správce

Klíčová slova: kolektivní správa, autorské právo, bezdůvodné obohacení

Tato diplomová práce je zaměřena na problematiku kolektivní správy autorských práv na území České republiky a zvláště pak cílí na problematiku vymáhání bezdůvodného obohacení z pohledu kolektivního správce.

Cílem práce je představit výše uvedené a přehledně pojednat o tom, jaká je úprava a fungování daných institutů v rovině jak teoretické, tak praktické.

Práce je rozdělena na dvě pomyslné poloviny. V první polovině se věnuje kolektivní správě v obecné míře, v druhé polovině pak rozebírá problematiku vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem. Celkem je práce rozdělena na deset kapitol.

První kapitola se věnuje základnímu vymezení institutu kolektivní správy, jeho zařazení do českého právního řádu a vymezení základních pojmů a otázek v dané oblasti.

Druhá kapitola stručně pojednává o historii kolektivní správy ve světě i na českém území.

Třetí kapitola popisuje práva, která jsou předmětem kolektivní správy a režimy, ve kterých jsou tato práva kolektivně spravována.

Čtvrtá kapitola vymezuje zákonné požadavky na osobu kolektivního správce, popisuje řízení, které vedoucí k udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy a mechanismy dozoru nad výkonem kolektivní správy spolu s možnostmi odnětí oprávnění tohoto výkonu.

Pátá kapitola přináší přehled jednotlivých českých kolektivních správců a stručný popis jejich činnosti.

Šestá kapitola vymezuje institut bezdůvodného obohacení nejprve v obecné rovině a poté v rovině, jakou je bezdůvodné obohacení vnímáno kolektivním správcem.

Sedmá kapitola se zabývá vlastními mechanismy vymáhání bezdůvodného obohacení kolektivním správcem. Popisuje kompletní postup od kontrol jednotlivých provozoven po mimosoudní a soudní vymáhání bezdůvodného obohacení.

Osmá kapitola seznamuje čtenáře s nejčastějšími problematickými případy v posuzování toho, zda na provozovnách dochází k veřejné produkci a tedy i k bezdůvodnému obohacení. Nejčastější omyly jsou zde uvedeny na pravou míru a vysvětleny.

Devátá kapitola se věnuje specifickým případům vymáhání bezdůvodného obohacení např. po hotelích nebo lázních, pro které platí odlišný než obecný režim. Zároveň tato kapitola popisuje vývoj judikatury v těchto případech i v dalších případech, kde došlo ke změně v posuzování bezdůvodného obohacení ze strany soudů.

Desátá kapitola představuje závěrečné shrnutí celé problematiky a kritické zamyšlení nad jejími nejproblematictějšími aspekty. Zároveň navrhuje možné uspokojivé řešení pro budoucí praxi.

Abstract

Collective administration of copyright, focusing on the unjust enrichment from the collective rights manager's point of view

Key words: Collective administration, copyright, unjust enrichment

This master's thesis is focused on the collective management of copyright in the Czech Republic and it especially focuses on the issue of claiming an unjust enrichment from the collective administrator's perspective.

The main aim of the theses is to introduce the aforementioned and systematically discuss the legal adjustments and the functioning of the institutions on both theoretical and practical levels.

The theses is divided into two imaginary halves, the first half focuses on the collective administration of copyright in general terms, the second half deals with the enforcement of unjust enrichment by the collective administrator itself. The thesis is divided into ten chapters.

The first chapter deals with the basic definitions of the concept of collective administration and its inclusion into the Czech legal system as well as the definitions of the basic concepts and issues used in this area of law.

The second chapter briefly discusses the history of collective administration in the world as well as in the Czech Republic.

The third chapter describes the rights which are the subject of collective administration and the modes in which those rights are collectively managed.

The fourth chapter describes the legal requirements for the legal entity applying for becoming a collective administrator, describes the proceedings that lead to the granting of an authorization to exercise collective administration rights and mechanisms of supervision over the exercise of collective administration, along with the possibilities of withdrawal of the authorization of the performance.

The fifth chapter provides an overview of the currently existing Czech collective administrators and gives a brief description of the activities of every one of them.

The sixth chapter defines the institute of unjust enrichment first in general and then in the point of view applied by the collective administrator claiming the legal remedies.

The seventh chapter deals with the specific mechanisms used by the collective administrators for enforcing and claiming the unjust enrichment. The chapter also describes the complete process from the control of individual outlets to the extrajudicial and judicial enforcement of unjust enrichment.

The eighth chapter deals with the occasions when there is a doubt if there is a public performance of works protected by intellectual property law and if it constitutes the collective administrator's right to sue for claiming the unjust enrichment. The chapter also lists the most common misconceptions and puts them into the right perspective.

The ninth chapter is focusing on specific cases such as the enforcement of unjust enrichment from hotels and spas, where different rules for claiming the unjust enrichment are applied by the collective administrators. At the same time, this chapter describes the evolution of case law in these cases and in other cases where there is a change in the assessment of unjust enrichment by the Czech courts.

The tenth chapter gives a final summary and an overview of the issues connected to collective administration of copyright and the enforcement of the unjust enrichment by the collective administrators. The final chapter also evaluates the most problematic aspects and gives a critical reflection on them. At the same time the chapter contains proposals for a future satisfactory functioning of the collective administration.